

KONKURRENSVERKET

Årsredovisning 2018

Generaldirektören har ordet

Vi vill underlätta för fler att göra rätt

Konkurrensverkets huvuduppgift är att utöva tillsyn. Vi ska se till att konkurrens- och upphandlingslagarna följs. Den bästa tillsynen vore om någon tillsyn inte behövde utövas, vilket innebär att alla skulle följa reglerna. Men vi vet att det inte är så och därför är vårt uppdrag viktigt.

Vi vill arbeta proaktivt så att fler ska ha goda förutsättningar att göra rätt från början. Genom att bidra till vägledande domar och beslut vill vi hjälpa till att skapa vägledande domstolsavgöranden. Vi tvekar inte att ingripa mot allvarliga överträdelse för att visa var lagens gränser går. Genom att ta fram ny kunskap om hur marknader fungerar bidrar vi till effektiv konkurrens och framgångsrika offentliga inköp.

På konkurrensområdet har vi under senare tid bland annat drivit flera ärenden i domstol. Flera av dessa har varit mycket komplexa och utgången har inte alltid blivit den vi förväntat oss. Resultaten ger oss, och företagen på marknaden, viktig vägledning för framtida agerande. Vi har också flera pågående domstolsprocesser där vi inväntar domstolarnas avgöranden. Liksom tidigare kommer vi fortsatt prioritera allvarliga konkurrensöverträdelse och, där så krävs, initiera processer i domstol.

Just nu arbetar vi med flera större utredningar. Det handlar till exempel om försäkringsmarknaden, möbelmarknaden och marknaden för musikinstrument. Vi har alltid konsumenternas bästa i fokus för vårt arbete och flera av utredningarna avser just konsumentnära marknader.

I år har varit det första året med egen beslutanderätt när det gäller förbud mot företagskoncentrationer och vi ser redan indikationer på att detta ökar effektiviteten i våra utredningar, vilket naturligtvis är positivt.

På upphandlingssidan har vi initierat processer i domstol med ett stort antal ansökningar om upphandlingsskadeavgift där vi konstaterat otillåtna direktupphandlingar. Det är med viss tillfredsställelse jag kan konstatera att domstolarna i de flesta fall gått på vår linje, både i sak och i fråga om beloppens storlek. Genom att välja ärenden som har principiell betydelse, och som kan ge vägledning för andra upphandlande myndigheter, bidrar vi till effektivare tillämpning av upphandlingsreglerna. Vi ökar också möjligheten till en effektivare tillämpning genom att publicera så kallade ställningstaganden, med Konkurrensverkets syn på områden där rättsläget har uppfattats som oklart. Ytterst är det skattebetalarna som vinner på att de offentliga upphandlingarna blir korrekta.

Resultatet av två utredningsuppdrag har vi överlämnat till regeringen. De handlade om konkurrensituationen på livsmedels- respektive byggmarknaderna. Vi har också på eget initiativ tagit fram rapporter om bland annat kopplingar mellan korruption och otillåtna konkurrensbegränsande samarbeten, hur delade upphandlingar kan bidra till att fler mindre företag kan lägga anbud, om djursjukvård och djurförsäkringar och om offentlig säljverksamhet. Ett flertal uppdragsforskningsrapporter har vi också initierat och publicerat.

Jag är mycket glad över att konstatera att medarbetarna på Konkurrensverket har hög kompetens och ett starkt engagemang i uppgifterna. De personliga insatserna från var och en är helt avgörande för att vi ska nå bästa möjliga resultat. Vi arbetar hela tiden aktivt med att förfina och utveckla vårt arbetssätt. I juni 2019 flyttar vi till nya ändamålsenliga lokaler.

Konkurrensverket har goda förutsättningar att bidra till fungerande offentlig upphandling och en effektiv konkurrens. Vi bidrar till att förverkliga vår vision: "Välfärd genom väl fungerande marknader".

Rikard Jermsten
Generaldirektör

Innehåll

Generaldirektören har ordet	3
Konkurrensverkets uppdrag och vision	7
Årsredovisningens disposition i förhållande till regleringsbrev och instruktion.....	8
Styrning och uppföljning	9
Konkurrensverkets tillsynsverksamhet.....	10
Konkurrens.....	12
Tillsyn	12
Information om konkurrenstillsynen	16
Transparenslagen	17
Näringsförbud	18
Uppgifter på den civila luftfartens område.....	18
Offentlig upphandling.....	19
Tillsyn	19
Ansökningar om upphandlingsskadeavgift 2018.....	20
Den rättsliga utvecklingen inom den offentliga upphandlingen	27
Förutsättningar för små och medelstora företag att delta i offentliga upphandlingar	27
Rapporter och analyser av konkurrenshinder samt analyser av hinder för en effektiv upphandling.....	29
Rapporter enligt regeringsuppdrag.....	29
Egeninitierade rapporter	31
Andra regeringsuppdrag	32
Remisser.....	33
Övriga remisser	36
Samverkan.....	38
Samverkan mot osund konkurrens och korruption.....	38
Samverkan med länsstyrelserna	39
Samverkan med Upphandlingsmyndigheten.....	39
Samverkan med Post- och telestyrelsen.....	39
Samverkan med andra myndigheter, kommittéer och utredningar.....	39

Forskning	41
Antal forskningsprojekt som har fått forskningsmedel beviljat 2018.....	41
Uppdragsforskning.....	44
Konferenser och workshops	45
Resultat	45
Internationellt arbete	46
EU	46
Nordiskt samarbete.....	47
Organisation for Economic Cooperation and Development.....	48
International Competition Network.....	48
Kommunikation	49
Kommunikationsinsatser, kanaler och kanalval.....	49
Konkurrensverket i media	52
Kompetensförsörjning	53
Kompetensplanering och rekrytering	53
Kompetensutveckling.....	54
Attraktiv arbetsplats	54
Nyckeltal.....	55
Fakta i korthet	56
Ekonomisk översikt	61
Sammanställning över väsentliga uppgifter	63
Resultaträkning	65
Balansräkning	66
Anslagsredovisning	68
Redovisning av beställningsbemyndiganden	69
Noter och tilläggsupplysningar	70
Tilläggsupplysningar.....	70
Noter	73

Konkurrensverkets uppdrag och vision

Konkurrensverket är Sveriges förvaltningsmyndighet för konkurrensfrågor. Vår uppgift är att arbeta för en effektiv konkurrens i privat och offentlig verksamhet till nytta för konsumenterna. Vår ambition är att Konkurrensverket ska vara en professionell, kompetent, förtroendegivande och effektiv myndighet som bidrar till konsumentnytta genom arbetet med att säkerställa och utveckla konkurrensen i privat och offentlig verksamhet.

Konkurrensverket är också tillsynsmyndighet för den offentliga upphandlingen. Vi arbetar för en effektiv offentlig upphandling till nytta för det allmänna och marknadens aktörer. En aktiv, tydlig och transparent tillsyn ska bidra till effektiva och korrekta upphandlingar.

Vår vision, som sammanfattar både vårt uppdrag på konkurrensområdet och tillsynen av den offentliga upphandlingen, är "Välfärd genom väl fungerande marknader."

Konkurrensverkets långsiktiga uppdrag framgår av förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket och de årliga regleringsbrev. Utöver att bedriva tillsyn har vi ett tydligt uppdrag att stödja och utveckla forskningen inom konkurrens- och upphandlingsområdet. Vi har också ett tydligt uppdrag att bedriva ett omfattande nationellt och internationellt samarbete inom verksamhetens områden. Vi sprider information och ökar kunskapen om upphandling och konkurrens. Vi visar att tillsyn ger resultat.

Under 2018 har Konkurrensverket i enlighet med instruktionen och regleringsbrevet för myndighetens verksamhetsområde arbetat med:

- lagtillämpning och tillsyn
- förbättringsåtgärder
- kunskapsspridning
- forskning
- internationellt arbete
- samverkan med andra myndigheter och aktörer.

Årsredovisningens disposition i förhållande till regleringsbrev och instruktion

Årsredovisningens disposition utgår från Konkurrensverkets återrapporteringskrav i regleringsbrev och instruktion och är indelad i avsnitt om tillsynsverksamhet, konkurrens, offentlig upphandling, rapporter och analyser, remisser, samverkan, forskning, internationellt arbete, kommunikation, kompetensförsörjning, fakta i korthet samt finansiell redovisning.

Vi inleder med avsnittet *Konkurrensverkets tillsynsverksamhet*, där vi övergripande redogör för våra prioriteringar i vår tillsyn, både avseende konkurrenstillsyn och upphandlingstillsyn. Vi diskuterar även effekterna av vårt arbete och hur vi kommunicerar dessa. Mer detaljerade beskrivningar av bland annat enskilda ärenden återfinns i den tillsynsrapport som publiceras varje vår.

I avsnittet *Konkurrens* redogör vi för hur vi anser att vår tillsyn bidrar till effektivare konkurrens och till väl fungerande marknader. Vi redovisar antalet ärenden inom ramen för tillämpningen av konkurrenslagen (2008:579). Vi kommenterar också hur vi kommunicerat våra prioriteringar och vår tillsyn. Avslutningsvis belyser vi lagen (2014:836) om näringsförbud samt förordningen (1994:1808) om behöriga myndigheter på den civila luftfartens område.

I avsnittet *Offentlig upphandling* redovisar vi områden som varit föremål för tillsyn och åtgärder som vidtagits för ökad regel efterlevnad. Vi redovisar de ärenden i vilka frågan om upphandlingsskadeavgift aktualiserats, och tar även upp den rättsliga utvecklingen inom den offentliga upphandlingen, både nationellt och internationellt. Avslutningsvis belyser vi förutsättningarna för små och medelstora företag att delta i offentliga upphandlingar.

I avsnittet *Rapporter och analyser* samt i avsnittet om *Remisser* redogör vi för förslag till regeländringar och andra åtgärder för att undanröja konkurrenshinder och för att möjliggöra effektiva upphandlingar. Vi lämnar en sammanfattning av våra remissyttranden och ett urval av de mer betydande utredningsrapporterna. Vi kommenterar i detta sammanhang de viktigaste förslagen till regeländringar inom området för konkurrens och upphandling.

I avsnittet *Samverkan* redogör vi för den samverkan vi deltagit i på konkurrensområdet, bland annat samarbeten med länsstyrelserna, och betydelsen ur ett konsumentperspektiv. Avslutningsvis redovisar vi samarbetet med Post- och telestyrelsen som följer av lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation samt förordningen (2016:602) om finansiering av Post- och telestyrelsens verksamhet.

I avsnittet *Forskning* ger vi en kortfattad beskrivning av forskningsprojekten och de insatser som gjorts i övrigt, uppdelat på konkurrens och offentlig upphandling, inklusive uppdragsforskning. Vi redovisar könsuppdelad statistik avseende antalet ansökningar om forskningsmedel som kommit in under året och antalet forskningsprojekt som beviljats stöd och totalt beviljade medel. Avslutningsvis beskriver vi

översiktligt hur resultatet av forskningen bidrar till ökade kunskaper internt såväl som externt hos verksamhetens intressenter.

I avsnittet *Internationellt arbete* redogör vi för de internationella samverkansformer som Konkurrensverket deltagit i under året.

I avsnittet *Kommunikation* redogör vi för våra insatser på kommunikationsområdet tillsammans med en bedömning av insatsernas resultat. Vi redogör även för hur svenska journalister uppfattar Konkurrensverkets externa kommunikation.

I avsnittet *Kompetensförsörjning* redogör vi för hur vi säkrar att vi har kompetens för att fullgöra de uppgifter som framgår av myndighetens instruktion och regleringsbrev.

Styrning och uppföljning

Konkurrensverket följer kontinuerligt upp verksamhetens aktiviteter, processer och projekt. Styr- och uppföljningsverktyg är ärendehanteringssystem, omvärlds- och mediebevakning, ekonomi- och personaladministrativa system. Konkurrensverket anlitar Statens servicecenter för löneadministration och fakturahantering. Systemet Primula används för egenrapportering och registrering av bland annat frånvaro, ledighet, ersättning och utlägg. Intranätet är ett för verksamheten anpassat forum för kommunikation och en digital plattform för ärende- och projekthantering, styrning och uppföljning.

Kollektivavtalsenliga villkor vid upphandlingar

Enligt myndighetens regleringsbrev ska Konkurrensverket redovisa hur vi vid upphandlingar som överstiger gällande tröskelvärden har arbetat med att uppfylla de nya kraven på kollektivavtalsenliga villkor. Konkurrensverket har under 2018 tagit fram en rutin som innebär att vi systematiskt ska tillse att de krav som följer av reglerna i 17 kap. 2–5 §§ lagen (2016:1145) om offentlig upphandling efterlevs vid upphandlingar som överstiger gällande tröskelvärden.

Årsredovisningen och förändringarna i resultatredovisningen 2019

Vi har under hösten 2018 påbörjat förändringarna mot ett mer effektorienterat sätt att återredovisa enligt förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. De uppgifter som redovisas ska ge underlag för regeringens uppföljning, prövning eller budgetering av myndighetens verksamhet.

Konkurrensverkets tillsynsverksamhet

Konkurrensverket är tillsynsmyndighet över konkurrens- och upphandlingsregelverken. Tillsynen inom dessa områden har många gemensamma nämnare och de kan ömsesidigt stärka och lyfta varandra. Urvalet av vilka ärenden som ska utredas gör vi utifrån vår prioriteringspolicy där olika omständigheter viktas mot varandra.

Den allmänna utgångspunkten i policyn är att vi prioriterar ärenden som har ett generellt intresse och som leder till tydliga resultat. Syftet är alltid att främja en effektiv konkurrens i privat och offentlig verksamhet till nytta för konsumenterna samt en effektiv offentlig upphandling till nytta för det allmänna och marknadens aktörer. Tillsynen bedrivs i form av lagtillämpning, som bland annat består av utredningar, processer och kunskapsuppbyggnad som exempelvis föreläsningar, seminarier och publicering av rapporter. Vi kan se direkta resultat av vår tillsynsverksamhet i form av de beslut vi fattar och den domstolspraxis som följer av våra utredningar. Sådana avgöranden i sakfrågor ger våra intressentgrupper och marknadens aktörer vägledning om hur de bör agera för att följa de lagar som vi är tillsynsmyndighet för. Vår bedömning är att en effektiv tillsyn bör omfatta såväl förebyggande insatser som hårda sanktioner, då dessa bägge delar kompletterar varandra på ett bra sätt. Vi strävar därför efter att kombinera lagtillämpning och informationsspridning för att tillsynen ska få största möjliga effekt.

Vi har det senaste året även satsat på uppföljning och utvärdering av verksamheten på både kort och lång sikt. Det är viktigt att följa upp såväl enskilda ärenden som grupper av ärenden för att utvärdera de prioriteringar vi har gjort och kunna dra slutsatser om tillsynens resultat. Vi har också använt oss av enkätundersökningar för att ta reda på hur marknadsaktörer ser på konkurrens och för att få en bild av deras kunskap om regelverken. Sådan kunskap är värdefull för att vi ska kunna rikta förebyggande insatser dit där de bäst behövs.

Effekterna av det förebyggande arbetet kan vara svåra att mäta, men vi är övertygade om att den mest effektiva tillsynen är den som inte behöver genomföras. Våra kommunikationsinsatser innefattande föreläsningar, rapporter, seminarier, poddsändningar, vägledningar med mera, har under året bidragit till att öka kunskapen om konkurrens- och upphandlingsreglerna och till att motverka att överträdelser sker. Genom informationsinsatser gentemot offentlig sektor har vi uppmärksammat upphandlare på vad som kännetecknar en kartell och vi har minskat risken att konkurrensen begränsas genom att offentliga aktörer på ett skadligt sätt konkurrerar med privata företag.

Vi har under året också arbetat med verksamhetsutveckling och kunskapsuppbyggnad om korruption. I december publicerade vi en rapport med syfte att bygga kunskap om korruption som begränsar konkurrensen.¹ Vi har vid flera tillfällen under året föreläst om korruption och deltar i ett samarbete tillsammans med Institutet mot mutor för att sprida information om korruptionsrelaterade frågor. Vi ser det som en viktig del av vårt tillsynsuppdrag att bidra till kampen mot korruption. Korruption är skadligt för konkurrensen och för konsumenterna, och har förmågan att möjliggöra och ibland dölja överträdelser av konkurrens- och upphandlingsreglerna. Om alla leverantörer har möjlighet att på ett öppet sätt konkurrera om kontrakten på lika villkor minskar risken för korruption. En nyhet i vår prioriteringspolicy för året är att vi som grund för prioritering av ärenden ser om det förekommit kopplingar till korruption eller annat förtroendeskadligt beteende. Genom att höja kunskapen internt om vad korruption är och hur sådana beteenden hindrar en effektiv konkurrens blir vi bättre på att identifiera och prioritera tillsynsärenden. Ett viktigt led i vårt tillsynsuppdrag är att även arbeta förebyggande och upplysande om korruption, eftersom korruption kan bidra till en snedvriden konkurrens. Våra erfarenheter visar att korruption potentiellt kan förekomma inom såväl konkurrens- som upphandlingstillsynen. I följande avsnitt redogör vi för Konkurrensverkets insatser under året avseende konkurrens- respektive upphandlingstillsynen.

¹ Konkurrensverkets (2018) *Korruption som begränsar konkurrensen*, Konkurrensverkets rapportserie 2018:10.

Konkurrens

Tillsyn

Konkurrensverket har tillsynsansvar för konkurrenslagen (2008:579) och artiklarna 101 och 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF). Konkurrenslagen innehåller tre förbud: förbud mot konkurrensbegränsande samarbete, förbud mot missbruk av dominerande ställning samt en möjlighet att meddela förbud mot konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet. Lagen innehåller också regler om kontroll av företagskoncentrationer.

Konkurrenstillsynens resultat

Våra beslut och den domstolspraxis som följer av våra utredningar utgör ett konkret resultat av tillsynen. Sådana avgöranden i sakfrågor ger marknadens aktörer vägledning om hur de får agera inom lagens ramar. Ett exempel på ärende som vi har hanterat inom konkurrenstillsynen under 2018 är vårt beslut att ålägga Svenska Förpacknings- och Tidningsinsamlingen AB (FTI) att återkalla sin uppsägning av ett avtal med konkurrenten TMResponsibility AB (TMR) avseende tillgång till insamlingsystem för förpackningsavfall från hushåll. Beslutet förenades med ett vite om 20 miljoner kronor (dnr 583/2016). FTI överklagade till Patent- och marknadsdomstolen, som i januari 2019 fastställde Konkurrensverkets beslut. Beslutet från Patent- och marknadsdomstolen har överklagats till Patent- och marknadsöverdomstolen.

Ytterligare exempel på utredningar som vi avslutat inom konkurrenstillsynen under 2018 är vår granskning av Samhall AB:s prissättning av städtjänster (dnr 260/2017), en granskning av prissättning av kistor gentemot begravningsbyråer (dnr 318/2017) och en utredning av misstänkt informationsutbyte inom belägningsbranschen (dnr 610/2017). Inom området för koncentrationskontroll kan särskilt nämnas vår utredning av ett förvärv inom branschen för kross- och siktutrustning för vissa bergarter. Vi lämnade koncentrationen utan åtgärd efter att det köpande företaget gjort vissa åtaganden (dnr 239/2018).

Vi har under 2018 även fått tre viktiga avgöranden i domstol inom konkurrenstillsynen. De har alla rört frågan om utdömmande av konkurrensskadeavgift för överträdelse av konkurrensreglerna. I två av domarna har Patent- och marknadsöverdomstolen gjort en annan bedömning än Konkurrensverket och Patent- och marknadsdomstolen och bedömt att det ifrågasatta förfarandet inte var en överträdelse av konkurrensreglerna. En dom har meddelats av Patent- och marknadsdomstolen, som lämnade Konkurrensverkets talan utan bifall. Konkurrensverket har överklagat domen till Patent- och marknadsöverdomstolen, som håller huvudförhandling i målet under våren 2019.

Beslut och domar i domstol 2018 – konkurrenslagen

Konkurrensverket	Patent- och marknadsdomstolen, PMD	Patent- och marknadsöverdomstolen, PMÖD
Swedish Match North Europe AB 2014-12-09. (Dnr 815/2014) Yrkande om konkurrens-skadeavgift om ca 38 miljoner kronor för missbruk av dominerande ställning.	2017-02-08. (PMT 16822-14) PMD biföll Konkurrensverkets talan och dömde ut ca 38 miljoner kronor i konkurrens-skadeavgift. Swedish Match överklagade domen.	2018-06-29. (PMT 1988-17) PMÖD ändrade PMD:s dom och lämnade Konkurrensverkets talan utan bifall.
Göteborg Energi Gothnet AB, Telia Sverige AB 2014-12-17. (Dnr 848/2014) Yrkande om konkurrens-skadeavgift om sammanlagt ca 36 miljoner kronor för konkurrensbegränsande samarbete inför en upphandling.	2016-12-21. (PMT 17299-14) PMD biföll Konkurrensverkets talan på så sätt att företagen dömdes att betala 8 miljoner kronor vardera i konkurrens-skadeavgift. Telia Sverige överklagade domen.	2018-02-13. (PMT 761-17) PMÖD upphävde PMD:s dom och lämnade Konkurrensverkets talan mot Telia Sverige utan bifall.
Nasdaq Aktiebolag, Nasdaq Clearing Aktiebolag, Nasdaq Stockholm Aktiebolag, Nasdaq Technology Aktiebolag 2015-05-27. (Dnr 406/2015) Yrkande om konkurrens-skadeavgift om sammanlagt ca 31 miljoner kronor för missbruk av dominerande ställning.	2018-01-15. (PMT 7000-15) PMD lämnade Konkurrensverkets talan utan bifall. Konkurrensverket har överklagat domen.	
Svenska Förpacknings- och Tidningsinsamlingen AB 2018-02-02. (Dnr 583/2016) Beslut om åläggande förenat med vite om 20 miljoner kronor att återkalla en uppsägning av ett avtal som innebar missbruk av dominerande ställning.	2019-01-21. (PMÄ 2741-18) PMD fastställde Konkurrensverkets beslut. Svenska Förpacknings- och Tidningsinsamlingen har överklagat beslutet.	

De domar som har meddelats under året har bekräftat att konkurrensrätten är ett komplext rättsområde. Vi kan konstatera att nationellt har domstolarna ansett att de dominerande företag som vi har väckt talan mot har haft ett större utrymme att agera utan att missbruka sin ställning än vad vi har gjort gällande. Samtidigt medför den sammantagna rättsutvecklingen nationellt och inom övriga EU att det ställs allt högre krav på effektanalys i våra utredningar avseende konkurrensbegränsande samarbeten. För att kunna nå framgång i våra utredningar och domstolsprocesser är det nödvändigt att vi har ett processinriktat arbetssätt under en utrednings hela gång och att vi ständigt utvärderar och utvecklar våra arbetsmetoder och prioriteringar. Med hjälp av den höga kompetens vi har inom konkurrensområdet kommer vi att fortsätta prioritera allvarliga överträdelser av konkurrensreglerna och, när det behövs, initiera processer i domstol.

Konkurrensverket strävar efter att bedriva en effektiv konkurrenstillsyn. I detta ingår att utvärdera det arbete vi utför. Antalet tips som kommer in och tillsynsutredningar vi genomför bedömer vi är intressanta mått. Vi följer resultatet av våra domstolsprocesser, handläggningstider för olika ärendekategorier över tid och vi följer också upp ett urval av enskilda tillsynsutredningar.

Det har under året kommit in 44 tips som rör konkurrensområdet. Vi har avslutat 58 konkurrenstillsynsutredningar, varav 11 är sådana som prioriterats för djupare utredning. Vi strävar efter att våra beslut ska vara tydliga och vägledande. Detta betyder att marknadens aktörer, tipsare och klagande under året har fått flera viktiga svar och klargöranden från Konkurrensverket.

Vi anser att det är viktigt att snabbt avsluta sådana ärenden som vi inte ser anledning att prioritera för djupare utredning. Handläggningstiden för sådana ärenden har under året varit 24 dagar och 47 ärenden har avslutats. Vad gäller de ärenden som prioriterats för djupare utredning har den genomsnittliga handläggningstiden för avskrivningsärenden minskat från 609 till 303 dagar under 2018.

Den genomsnittliga handläggningstiden för koncentrationsärenden uppgick till 13 arbetsdagar under året. Handläggningstiderna för förvärv är alltså fortsatt korta, även med beaktande av de lagstadgade tidsfristerna. Genom en snabb och effektiv handläggning av koncentrationsärenden bidrar vi till väl fungerande marknader där företag får växa och utvecklas utan att stöta på onödiga byråkratiska hinder samtidigt som framväxten av skadlig marknadsmakt motverkas.

Uppföljning i syfte att visa på resultat av tillsynen

I vissa utvalda ärenden kan vi välja att följa upp vad som hänt på marknaden efter att vi har avslutat vår utredning. Nyttillträden, eventuella konkurser, prisutveckling och anbudslämnare i upphandlingar kan exempelvis vara relevanta parametrar att studera. Vi har under 2018 valt att följa upp ett stort antal avslutade ärenden, däribland samtliga självrättelser i ärenden som rör konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet (KOS). Resultatet av den uppföljningen redovisas i en rapport som publicerades i juni 2018². I rapporten konstateras att offentliga aktörer i samband med att de blivit föremål för en utredning i flera fall har ändrat sitt beteende på ett sådant sätt att risken för konkurrensbegränsande effekter har minskat. Lagstiftningen och Konkurrensverkets tillsyn har alltså gett resultat.

En annan uppföljning hösten 2018 rör Konkurrensverkets ärende om bilannonsering på internet. Ärendet gällde Blocket AB och dess systerbolag Bytbil Nordic AB:s villkor för bilannonsering.³ Enligt bolagets villkor var bilhandlare som ville annonsera sina fordon på annonsplattformen Blocket.se även tvungna att annonsera på annonsplattformen Bytbil.com. Ärendet skrevs av 2017 efter att

² Frivilliga åtgärder i offentlig säljverksamhet, 2018:5.

³ Dnr 601/2015.

företagen meddelat att de skulle ändra sin affärsmodell. Uppföljningen har utförts bland annat genom en enkät till svenska bilhandlare och visar att Bytbil.com numera har färre annonser än Blocket.se, samt att en lägre andel bilhandlare annonserar på både Blocket.se och Bytbil.com, även om den absoluta merparten fortfarande annonserar på båda annonsplattformarna. Enkäten visade också att mindre än två tredjedelar av respondenterna kände till att företagen ändrat sina villkor. Andelen som kände sig tvungna att annonsera på båda annonsplattformarna hade minskat, men var fortsatt stor. Uppföljningen visar också att en större etablering skett på marknaden i form av att plattformen Wayke etablerat sig som konkurrent och att alternativa annonskanaler såsom sociala medier har ökat i betydelse.

Vi har också under året följt upp vår utredning avseende Svensk Försäkrings branschrekommendation till sina medlemmar om att bland annat inte ingå avtal med oberoende försäkringsförmedlare om att betala ersättning till förmedlaren när skadeförsäkring förmedlas till konsument.⁴ Uppföljningen har visat att nästan alla mindre försäkringsbolag numera har avtal med oberoende försäkringsförmedlare, främst Compricer och Insplanet, medan de fyra största försäkringsbolagen i princip helt avstår från sådana samarbeten. Rekommendationen utgjorde ett möjligt etableringshinder som avväjdes genom att Svensk Försäkring återkallade rekommendationen. Det sker en betydande utveckling av olika möjligheter för försäkringsbolag att marknadsföra sina tjänster till privatpersoner.

I koncentrationsärenden är det enligt Konkurrensverkets uppfattning naturligt att i första hand följa upp ärenden i vilka vi inlett särskild undersökning. Dessa ärenden har varit de mest komplicerade att ta ställning till, eftersom de innehåller omfattande information och har varit föremål för flest utredningsåtgärder. En viss tid bör ha förflutit innan uppföljning sker, så att koncentrationens eventuella effekter haft en chans att göra avtryck på marknaden. Konkurrensverket gjorde under hösten 2018 en uppföljning av TeliaSonera AB:s förvärv av Zitius Service Delivery Aktiebolag med flera bolag, vilket ägde rum 2014 och rörde marknaden för kommunikations-operatörstjänster för bredband i öppna nät. Förvärvet prövades då av Konkurrensverket, som efter särskild undersökning lämnade det utan åtgärd.⁵ Den nu gjorda uppföljningen har tagit sin utgångspunkt i de farhågor om försämrad konkurrens som bland annat framfördes av marknadsaktörer vilka Konkurrensverket var i kontakt med under utredningen.

⁴ Dnr 30/2015.

⁵ Dnr 89/2014.

Uppföljningen visar att TeliaSonera/Zitius fortfarande möter konkurrens från flera aktörer på kommunikationsoperatörsmarknaden, bland annat Open Universe (Telenor) och från kommuner som själva sköter rollen som kommunikationsoperatör i egna nät (stadsnät). Konkurrensverket har inte funnit något som tyder på att situationen för konsumenterna försämrats till följd av förvärvet. Utbudet av bredbandstjänster synes vara tillfredsställande och inga uppgifter om prisökningar har framkommit.

Det är viktigt för oss att på detta sätt utvärdera de prioriteringar vi har gjort inom konkurrenstillsynen och kontrollera att marknadsaktörer håller sig till det de har utlovat. Våra uppföljningar stärker enligt vår uppfattning trovärdigheten i vår tillsyn. I och med att vi kommunicerar resultatet av uppföljningarna till våra intressenter sprids information om konkurrensreglerna på sådana marknader där vi tidigare har sett problem och genomfört tillsynsutredningar. Detta har en förebyggande effekt eftersom aktörer får information som kan hjälpa dem att avhålla sig från regelöverträdelser. Det ökar också troligen deras benägenhet att tipsa Konkurrensverket om de ser tecken på överträdelser i framtiden.

Information om konkurrenstillsynen

I april 2018 publicerade vi en rapport om konkurrenstillsynen under 2017⁶. Vi har under året även spelat in tre poddavsnitt som rör konkurrenstillsynen. I september bjöd vi in ombud till rundabordsamtal om platsundersökningar. Mötet syftade till att effektivisera och förbättra vårt arbete med platsundersökningar genom att hämta in synpunkter från våra intressenter. Vi har hållit flera presentationer om regelverket och vårt arbete som tillsynsmyndighet. Bland annat har vi besökt Fondbolagens Förening.

Särskilda satsningar under 2018

Under året har vi särskilt satsat på att utveckla vårt arbete med forensiska frågor där vi bland annat har anställt en it-forensiker. Tanken är att dessa satsningar ska leda till att vi blir ännu mer träffsäkra och effektiva vad gäller att säkra bevisning vid platsundersökningar.

Vi har under 2018 också, med inspiration från den brittiska konkurrensmyndigheten, arbetat med att utveckla ett verktyg som syftar till att vara ett stöd för upphandlare som misstänker att de utsatts för en anbudskartell. Med hjälp av verktyget ska upphandlarna kunna mata in data om upphandlingen och få svar om det verkar ligga något i misstankarna. Tanken är att upphandlarna då ska tipsa Konkurrensverket. I december 2018 kontaktade vi en referensgrupp som ska testa verktyget. En bredare lansering kommer att äga rum under 2019.

⁶ Konkurrensverket (2018) *Konkurrensverkets konkurrenstillsyn 2017*. Konkurrensverkets rapportserie 2018:3.

Undersökningar för att skaffa viktig kunskap i tillsynen

I slutet av 2018 genomförde vi en enkätundersökning som rör byggbranschen. Syftet var att uppmärksamma hinder mot en effektiv konkurrens genom att skaffa oss kunskap om branschens egen uppfattning rörande förekomsten av karteller och korruption samt om det finns behov av att genomföra riktade informations-insatser om eftergiftsprogrammet. År 2005 genomförde vi en liknande undersökning och vi ville följa upp hur synen på karteller och kännedomen om eftergift har utvecklats. Under 2019 kommer vi att använda resultatet av undersökningen för att planera informationssatsningar i syfte att sprida kunskap om konkurrensreglerna i olika delar av landet. I slutet av året genomförde vi också en undersökning bland upphandlare. För konkurrenstillsynen innehåller även den undersökningen intressanta uppgifter som kan användas i vårt förebyggande arbete, exempelvis rörande upphandlarnas kunskapsnivå vad gäller att upptäcka tecken på anbudskarteller.

Vi lät i slutet av 2018 även genomföra en undersökning avseende kommunal borgen. Vår förhoppning är att resultatet av undersökningen under 2019 kan användas i en rapport som belyser skillnaden i räntevillkor mellan privata och offentliga företag.

I rapporten om korruption⁷ genomförde vi också en intern analys av förekomsten av korruption i våra egna ärenden. Resultatet är behäftat med stor osäkerhet och omfattningen kan vara både större (eftersom all korruption inte syns) och mindre (beroende på om indikationerna vid en närmare granskning inte visar sig vara tecken på korruption), men tyder på att 15–20 procent av konkurrenstillsyns-ärendena under åren 2014 till första halvåret 2018 har inslag av korruption. Resultatet av den undersökningen kommer vi att använda internt som grund för metodutveckling i utredningsverksamheten, men vi kommer även att använda det externt för att sprida kunskap hos myndigheter och branschorganisationer med flera om hur korruption och konkurrensrättsliga överträdelser kan hänga ihop. Vi tror att större medvetenhet kan öka upptäcktsrisken och därmed minska den skada som korruptionen medför för samhällsekonomin.

Transparenslagen

Konkurrensverket ansvarar för att utöva tillsyn över efterlevnaden av lagen (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m., transparenslagen. Lagen bygger på statsstödsregler och ställer krav på redovisning i framför allt offentligt ägd eller offentligt finansierad verksamhet. Konkurrensverkets primära uppgift enligt transparenslagen är att överlämna den information som kommissionen har rätt till enligt transparensdirektivet.

Konkurrensverket ska varje år upprätta och skicka en förteckning till kommissionen. Förteckningen ska innehålla alla offentligägda företag inom

⁷ Konkurrensverket (2018) *Korruption som begränsar konkurrensen*, Konkurrensverkets rapportserie 2018:10.

tillverkningsindustrin i Sverige som omsätter minst 250 miljoner euro. Konkurrensverket har hittills bedömt att det inte finns något sådant företag i Sverige. Situationen 2018 är oförändrad och Konkurrensverket har meddelat detta till kommissionen och Regeringskansliet (dnr 137/2018).

Näringsförbud

Under 2018 har Konkurrensverket inte framställt något yrkande eller ansökt om att någon näringsidkare ska meddelas näringsförbud enligt lagen (2014:836) om näringsförbud.

Uppgifter på den civila luftfartens område

Konkurrensverket ska enligt instruktionen utföra de uppgifter som åligger Sverige enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 80/2009 av den 14 januari 2009 om en uppförandekod för datoriserade bokningssystem och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 2299/89.

Om det konstateras att diskriminering förekommer ska kommissionen, innan beslut fattas, informera medlemsstaterna och berörda parter samt inhämta synpunkter, genom att sammankalla relevanta experter från medlemsstaterna till ett möte.

Konkurrensverket har under 2018 inte fått in några klagomål från lufttrafikföretag om att de diskrimineras av ett bokningssystem i tredje land. Konkurrensverket har inte heller fått någon information från kommissionen om något pågående ärende som rör denna förordning.

Offentlig upphandling

Tillsyn

Med offentlig upphandling menas att ett offentligt organ köper varor, tjänster eller byggentreprenader. Enligt de senaste beräkningarna uppgår värdet av de upphandlingspliktiga inköpen i Sverige till 683 miljarder kronor.⁸ Som tillsynsmyndighet för den offentliga upphandlingen i Sverige har vi haft fokus på otillåtna direktupphandlingar och under 2018 lagt fortsatt vikt vid talan om upphandlingsskadeavgift.

För att arbeta så effektivt som möjligt arbetar vi efter en tillsynsplan i vilken vi delar in tillsynsverksamheten i två delar; händelsestyrd och planerad tillsyn. I vår årliga tillsynsrapport redogör vi mer ingående för vårt arbete på tillsynsområdet.

Den händelsestyrda tillsynen avser de tillsynsärenden som vi inleder efter att någon har tipsat oss om en påstådd överträdelse av upphandlingslagstiftningen eller efter att vi själva har noterat att det skrivits om en sådan i exempelvis lokalpressen. Till den händelsestyrda tillsynen räknar vi även mål som avser ansökningar om obligatorisk upphandlingsskadeavgift.

I den planerade tillsynen identifierar vi på förhand rättsfrågor, branscher och myndigheter som vi bör granska. Den planerade tillsynen föregås av en grundlig omvärldsanalys i syfte att skapa ett bra underlag vid start av olika tillsynsutredningar. Analysen indikerar vad vi bör fokusera på i den planerade tillsynen. Vi kan identifiera rättsfrågor som behöver klargöras, branschområden som behöver granskas och upphandlande myndigheter och enheter eller frågor som kan vara relevanta för en fördjupad upphandlingsgranskning. Målet med analysen är att vi ska använda våra resurser effektivt och vara mer träffsäkra i våra prioriteringar. I den analys som gjordes under hösten 2017 lyftes flera branscher och myndigheter upp som relevanta för vår tillsyn. Av dessa har vi särskilt granskat universitet. I övrigt har analysen varit ett hjälpmedel vid prioriteringar.

Upphandlingstillsynens resultat

Under 2018 har Konkurrensverket lämnat in 27 ansökningar om upphandlingsskadeavgift. Av dessa har 19 ansökningar varit på eget initiativ (fakultativa) och 8 har varit obligatoriska ansökningar. Under året har vi fattat ett tillsynsbeslut.⁹ Vi beslutade därefter att inte fatta fler tillsynsbeslut i avvaktan på utgången av Högsta förvaltningsdomstolens prövning av vårt tillsynsbeslut rörande Sysav AB (se nedan). Vi har också utövat tillsyn enligt lagen om valfrihetssystem.

⁸ Konkurrensverket (2018) *Statistik om offentlig upphandling 2018*, Konkurrensverkets rapportserie 2018:9 s. 34.

⁹ Dnr 110/2018

Under året har domstolarna meddelat 21 domar. I tolv av dessa bifölls vår talan helt. Fyra domar ledde till ett delvis bifall. I två fall avslog domstolarna vår talan. Utfallet visar att våra domstolsärenden bygger på solida utredningar och korrekta bedömningar i juridiska frågor. Det är vår förhoppning att vårt arbete ska bidra till utveckling av praxis och ge vägledning för övriga intressenter på upphandlingsområdet.

Ett exempel på sådant praxisskapande arbete är vår talan mot SJ AB, som för närvarande ska prövas av Högsta förvaltningsdomstolen. Högsta förvaltningsdomstolen har hämtat in ett förhandsavgörande från EU-domstolen och under sommaren 2018 hölls muntlig förhandling i ärendet vid EU-domstolen. Detta var första gången som en svensk domstol begärt in ett förhandsavgörande i ett upphandlingsmål.

Upphandlingsskadeavgift

Nedan finns en sammanställning av de ansökningar om upphandlingsskadeavgift som Konkurrensverket gjort under 2018, samt beslut och domar i domstolarna för 2018. En fördjupad beskrivning av vårt arbete med tillsyn under 2018 finns i vår rapport om vår tillsyn som publiceras under våren 2019.

Ansökningar om upphandlingsskadeavgift 2018

Ansökan om upphandlingsskadeavgift – egna initiativ

Myndighet	Yrkad upphandlingsskadeavgift	Skäl
Knivsta kommun Dnr 87/2018	210 000 kr	Otillåten direktupphandling av konsulttjänster
Mariestads kommun Dnr 144/2018	730 000 kr	Otillåten direktupphandling av byggentreprenad
Örebro universitet Dnr 262/2018	150 000 kr	Otillåten direktupphandling av konsulttjänster
Södertälje kommun Dnr 311/2018	875 000 kr	Otillåten direktupphandling av avtal avseende drift av gästhamn
Malmö kommun Dnr 408/2018	1 200 000 kr	Otillåten direktupphandling av IT-produkter och produktnära tjänster
Lunds universitet Dnr 482/2018	50 000 kr	Otillåten direktupphandling av resetjänster
Lunds universitet Dnr 483/2018	230 000 kr	Otillåten direktupphandling av budtjänster
Lunds universitet Dnr 484/2018	45 000 kr	Otillåten direktupphandling av bygg- och järnvaror
Lunds universitet Dnr 485/2018	75 000 kr	Otillåten direktupphandling av konferenstjänster
Ragunda kommun Dnr 519/2018	130 000 kr	Otillåten direktupphandling av bemanningstjänster
Telge Fastigheter AB Dnr 565/2018	500 000 kr	Otillåten direktupphandling av digitala skärmar

Myndighet	Yrkad upphandlingsskadeavgift	Skäl
Region Västernorrland Dnr 651/2018	5 500 000 kr	Otillåten direktupphandling av bemanningstjänster
Region Jämtland Härjedalen Dnr 652/2018	3 500 000 kr	Otillåten direktupphandling av bemanningstjänster
Region Norrbotten Dnr 653/2018	4 000 000 kr	Otillåten direktupphandling av bemanningstjänster
Västerbottens läns landsting Dnr 654/2018	4 200 000 kr	Otillåten direktupphandling av bemanningstjänster
Sölvesborgs kommun Dnr 665/2018	250 000 kr	Otillåten direktupphandling av socionomtjänster
Malmö kommun Dnr 691/2018	75 000 kr	Otillåten direktupphandling av rekryteringstjänster
Region Gotland Dnr 702/2018	230 000 kr	Otillåten direktupphandling av ambulanstransporter
Landstinget Dalarna Dnr 703/2018	230 000 kr	Otillåten direktupphandling av ambulanstransporter

Ansökan om upphandlingsskadeavgift – obligatoriska

Myndighet	Yrkad upphandlingsskadeavgift	Skäl
Got Event AB Dnr 141/2018	550 000 kr	Avtal avseende värdskap för EM i ridsport har fått bestå av tvingande hänsyn till allmänintresse
Kommunalförbundet Kollektivtrafikmyndigheten i Västernorrlands län Dnr 160/2018	1 000 000 kr	Avtal om köp av resetjänster har fått bestå av tvingande hänsyn till allmänintresse
Göteborgs Stads Upphandlings Aktiebolag Dnr 271/2018	10 000 kr	Avtal om köp av byggtreprenadkontrakt har fått bestå, trots att det ingåtts i strid med avtalsspärr
Enköpings kommun Dnr 273/2018	150 000 kr	Avtal om köp av taxiresor har fått bestå av tvingande hänsyn till allmänintresse
Danderyds sjukhus AB Dnr 328/2018	100 000 kr	Avtal om köp av städtjänster har fått bestå av tvingande hänsyn till allmänintresse
FABS AB Dnr 326/2018	10 000 kr	Avtal om köp av storköksutrustning har fått bestå, trots att det ingåtts i strid med avtalsspärr
Alingsåshem AB Dnr 325/2018	10 000 kr	Avtal om köp av storköksutrustning har fått bestå, trots att det ingåtts i strid med avtalsspärr
Stockholm läns landsting Dnr 705/2018	10 000 kr	Avtal om köp av drift och underhåll av spärrar i kollektivtrafiken har fått bestå, trots att det ingåtts i strid med avtalsspärr

Beslut och domar i domstol 2018 – upphandlingskadeavgift

Konkurrensverkets ansökan och motpart	Förvaltningsrätten	Kammarrätten	Högsta förvaltningsdomstolen
Södertälje kommun 2017-11-09 Dnr 567/2017 Yrkat belopp: 425 000 kr	2018-01-18 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 26003-17) Biföll Konkurrensverkets ansökan.	-	-
Nybro kommun 2017-11-20 Dnr 585/2017 Yrkat belopp: 20 000 kr	2018-01-17 (Förvaltningsrätten i Växjö mål nr 4619-17) Biföll Konkurrensverkets ansökan.	-	-
Lidköpings kommun 2017-10-12 Dnr 511/2018 Yrkat belopp: 190 000 kr	2018-01-24 (Förvaltningsrätten i Jönköping mål nr 4908-17) Biföll Konkurrensverkets ansökan.	-	-
Polismyndigheten 2017-05-24 Dnr 296/2017 Yrkat belopp: 40 000 kr	2018-02-09 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 12418-17) Biföll Konkurrensverkets ansökan.	-	-
Statens servicecenter I 2013-05-23 Dnr 330/2013 Yrkat belopp: 750 000 kr	2014-07-28 (Förvaltningsrätten i Falun mål nr 2191-13) Avslog Konkurrensverkets ansökan. 2017-12-15 (Förvaltningsrätten i Falun mål nr 5028-17) Biföll Konkurrensverkets ansökan.	2015-07-07 (Kammarrätten i Sundsvall mål nr 2109-14) Avslog Konkurrensverkets ansökan. 2018-03-02 (Kammarrätten i Sundsvall mål nr 2048-17) Biföll delvis Konkurrensverkets ansökan.	2017-11-15 (HFD mål nr 4575-15) Biföll Konkurrensverkets ansökan och återförvisade målet till förvaltningsrätten.
Vafab Miljö Kommunalförbund 2015-12-17 Dnr 797/2015 Yrkat belopp: 10 000 000 kr	2018-03-09 (Förvaltningsrätten i Uppsala mål nr 6658-15) Avslog Konkurrensverkets ansökan.	-	-
Lerums kommun 2017-12-01 Dnr 636/2017 Yrkat belopp: 3 000 000 kr	2018-03-09 (Förvaltningsrätten i Falun mål nr 5384-17) Biföll delvis Konkurrensverkets ansökan.	-	-
Stockholms stad 2017-09-29 Dnr 482/2017 Yrkat belopp: 2 500 000 kr	2018-03-27 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 22458-17) Biföll Konkurrensverkets ansökan.	-	-
Umeå Energi 2017-12-11 Dnr 659/2017 Yrkat belopp: 200 000 kr	2018-04-17 (Förvaltningsrätten i Umeå mål nr 2980-17) Biföll Konkurrensverkets ansökan.	-	-
Örebro kommun 2017-12-14 Dnr 670/2017 Yrkat belopp: 45 000 kr	2018-04-23 (Förvaltningsrätten i Karlstad mål nr 5667-17) Biföll Konkurrensverkets ansökan.	-	-

Konkurrensverkets ansökan och motpart	Förvaltningsrätten	Kammarrätten	Högsta förvaltningsdomstolen
Göteborgs stads Upphandlings AB 2018-04-26 Dnr 271/2018 Yrkat belopp: 10 000 kr	2018-06-13 (Förvaltningsrätten i Göteborg mål nr 4892-18) Avslog Konkurrensverkets ansökan.	-	-
Knivsta kommun 2018-02-02 Dnr 87/2018 Yrkat belopp: 210 000 kr	2018-05-25 (Förvaltningsrätten i Uppsala mål nr 583-18) Biföll Konkurrensverkets ansökan.	-	-
Tierps kommun 2017-04-28 Dnr 238/2017 Yrkat belopp: 2 500 000 kr	2018-03-09 (Förvaltningsrätten i Uppsala mål nr 2308-17) Biföll Konkurrensverkets ansökan.	2018-05-29 (Kammarrätten i Stockholm mål nr 3359-18) Beslutade att inte meddela prövningstillstånd.	2018-06-28 (HFD mål nr 3434-18) Beslutade att inte meddela prövningstillstånd.
Danderyds sjukhus AB 2018-05-29 Dnr 328/2018 Yrkat belopp: 100 000 kr	2018-06-14 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 12257-18) Biföll Konkurrensverkets ansökan.	-	-
Östersundshem 2 AB 2017-02-23 Dnr 113/2017 Yrkat belopp: 5 000 000 kr	2018-07-05 (Förvaltningsrätten i Härnösand mål nr 700-17) Biföll delvis Konkurrensverkets ansökan.	-	-
Mariestads kommun 2018-02-22 Dnr 144/2018 Yrkat belopp: 730 000 kr	2018-08-31 (Förvaltningsrätten i Jönköping mål nr 938-18) Biföll Konkurrensverkets ansökan.	-	-
Enköpings kommun 2018-04-26 Dnr 635/2017 Yrkat belopp: 150 000 kr	2018-09-28 (Förvaltningsrätten i Uppsala mål nr 2540-18) Biföll Konkurrensverkets ansökan.	-	-
Stockholms kommun 2015-11-18 Dnr 544/2015 Yrkat belopp: 100 000 kr	2016-12-28 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 24947-15) Biföll delvis Konkurrensverkets ansökan.	2017-12-18 Kammarrätten i Stockholm mål nr 306-15) Avslog Konkurrensverkets ansökan om fullt bifall.	2018-11-20 (HFD mål nr 122-18) Avslog Konkurrensverkets ansökan om fullt bifall.
Södertälje kommun 2018-05-17 Dnr 311/2018 Yrkat belopp: 875 000 kr	2018-10-01 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 11218-18) Biföll Konkurrensverkets ansökan.	2018-11-16 (Kammarrätten i Stockholm mål nr 8431-18) Beslutade att inte meddela prövningstillstånd.	
AB Alingsåshem 2018-06-14 Dnr 325/2018 Yrkat belopp: 10 000 kr	2018-11-19 (Förvaltningsrätten i Göteborg mål nr 6975-18) Avslog Konkurrensverkets ansökan.	-	-
Fabs AB 2018-06-14 Dnr 326/2018 Yrkat belopp: 10 000 kr	2018-11-19 (Förvaltningsrätten i Göteborg mål nr 6974-18) Avslog Konkurrensverkets ansökan.	-	-

Prövning i Högsta förvaltningsdomstolen om våra tillsynsbesluts överklagbarhet
Den planerade tillsynen har under flera år innefattat tillsynsbeslut.

År 2015 fattade Konkurrensverket ett tillsynsbeslut mot flera kommuner i södra Sverige. Frågan i ärendet var om de så kallade in-house-reglerna i dåvarande 2 kap. 10 a § lagen (2007:1091) om offentlig upphandling varit tillämpliga vid köp av avfallshanteringstjänster från kommunalt avfallsbolag. Konkurrensverket ansåg att kommunerna inte kunde direkttilldela avfallshanteringstjänster till det gemensamt ägda bolaget SYSAV med stöd av in-house-regeln eftersom det var för hög andel tjänster som såldes till andra än ägarkommunerna.

I början av 2018 meddelade Högsta förvaltningsdomstolen prövningstillstånd i frågan om Konkurrensverkets tillsynsbeslut är överklagbart och – om så är fallet – om beslutet inneburit ett kompetensöverskridande.

Under tiden för Högsta förvaltningsdomstolens prövning bedömde vi att det varken var effektivt eller lämpligt att fortsätta fatta tillsynsbeslut. Vi valde därför att avsluta ärenden där vår granskning skulle kunna leda till ett tillsynsbeslut.

I december 2018 kom Högsta förvaltningsdomstolens avgörande vilket klargjorde att Konkurrensverkets beslut är överklagbara.¹⁰ Domstolen konstaterade att Konkurrensverket får fatta tillsynsbeslut, men att Konkurrensverket just i detta fall hade gått utöver sin kompetens genom att utforma sitt beslut som ett förbud.

I anledning av de klargöranden som följer av Högsta förvaltningsdomstolens dom kommer vi att åter använda oss av tillsynsbeslut som tillsynsметod i de fall vi bedömer att det är ändamålsenligt och effektivt.

Utveckling av ny vägledning

Vi får många frågor om hur reglerna ska tolkas som kan vara svåra att få svar på inom ramen för ett ärende om upphandlingsskadeavgift eller andra tillsynsinsatser. När lagregler och rättspraxis inte ger tillräckligt tydlig vägledning för hur en fråga ska bedömas behövs klargöranden. Vi kan inte ge vägledning i enskilda fall men däremot ligger det inom vårt uppdrag att tydliggöra hur vi som tillsynsmyndighet ser på gällande rätt. Vi har därför arbetat fram en ny form av vägledning som vi kallar för ställningstaganden. Vår ambition är att komma med ställningstaganden när vi anser att vår syn på en viss fråga behöver klargöras.

Vårt uppdrag är att arbeta för en effektiv offentlig upphandling. Om vi då kan förmedla vår syn i en för många osäker fråga ser vi det som ett effektivt sätt att skapa tydlighet vilket kan spara resurser hos bland annat upphandlande myndigheter. Dessutom innebär det att vi som tillsynsmyndighet är öppna med hur vi kommer att agera. Den myndighet som följer ett ställningstagande kan

¹⁰ Högsta förvaltningsdomstolen dom i mål nr 1894-17

känna sig trygg vid en eventuell granskning från vår sida. Ställningstagandena kommer att vara en effektiv hjälp i vårt förebyggande tillsynsarbete.

Det första ställningstagandet behandlar frågan om tillämpningen av upphandlingsregelverket när statliga upphandlande myndigheter anskaffar varor eller tjänster av andra statliga myndigheter.¹¹

Andra tillsynsåtgärder

Vi har genomfört en granskning av reglerna om den så kallade motiverings-skyldigheten, som innebär att en upphandlande myndighet är skyldig att motivera att ett kontrakt inte delas upp i separata delar. Vi har i vår granskning låtit kommuner redogöra för hur de tillämpat lagbestämmelsen och orsakerna till att de ibland brustit i att följa dessa regler. I vår rapport har vi sammanställt dessa orsaker. Av rapporten framgår även våra egna slutsatser och reflektioner kring de orsaker som framkommit samt förslag på åtgärder som kan vidtas för att säkerställa att reglerna om motiverings-skyldigheten följs (rapportserien 2018:8). Granskningen gav eftersträvad effekt då de flesta kommunerna har gjort konkreta förändringar i och med vår tillsyn. Mer om granskningen återfinns i avsnittet Förutsättningar för små och medelstora företags möjligheter att delta i offentliga upphandlingar nedan.

Andra områden som varit föremål för särskild granskning under 2018 är gräns-dragningen mellan bidrag och upphandling, vilken får betydelse för om en medelstillsdelning till en fristående enhet från en upphandlande myndighet omfattas av upphandlingsreglerna. Även frågan om det allmännas olika samverkansformer med den idéburna sektorn har granskats av oss.

Förutom att kontinuerligt medverka i olika nationella och internationella nätverk för att sprida kunskaper om offentlig upphandling har vi, för att öka regelefterlevnaden, genomfört flera informationsinsatser på upphandlingsområdet.

Vi har i vår omvärldsbevakning och i vår tipsfunktion inte registrerat några frågor kring tillämpning av lagen (2013:311) om valfrihetssystem i fråga om tjänster för elektronisk identifiering och lagen (2008:962) om valfrihetssystem i enlighet med lagen (2010:536) om valfrihet hos Arbetsförmedlingen. Någon fråga med koppling till dessa lagar har heller inte uppmärksammats i den årliga analysen som görs för den planerade tillsynen. Vi har därför inte prioriterat tillsyn av dessa valfrihetssystem.

Ett ytterligare område där vi bedriver tillsyn är kollektivtrafik, som regleras av lagen (2010:1065) om kollektivtrafik. Under 2018 har vi inte bedrivit tillsyn i enskilda ärenden. Vi uppmärksammar frågan i ärenden som rör kollektivtrafik, men har ännu inte haft anledning att vidta några tillsynsåtgärder enligt den lagen.

¹¹ Konkurrensverket (2018), *Ställningstagande 2018:1*, dnr 514/2018.

Vi har analyserat frågan för att ha en handlingsberedskap när den blir aktuell i ett ärende.

Uppföljning av upphandlingstillsynen

Den offentliga upphandlingens omfattning gör vår tillsyn särskilt viktig och kräver att vi kan prioritera. Vi måste välja våra ärenden så att största möjliga effekt uppnås. För att mäta effekten av vårt arbete följer vi upp våra ärenden.

Under våren 2018 sammanställde vi en tillsynsrapport som belyser effekten av vårt tillsynsarbete.¹² Rapporten omfattar en redogörelse av 2017 års beslut och ansökningar om upphandlingsskadeavgift.

I fokus för 2017 års tillsynsrapport var förståelsen för regelverket och vilka fördelar som en upphandlande myndighet uppnår genom att följa reglerna. Genom väl genomförda upphandlingar i enlighet med lagstiftningen anser vi att upphandlande myndigheter får större möjligheter att göra genomtänkta inköp och det går att följa upp avtalen för att säkerställa att leverans har skett i enlighet med avtalet.

Vi har på nytt genomfört en uppföljning av ärenden som omfattar perioden den 1 januari 2017 till den 30 juni 2018. Uppföljningen, som för att möjliggöra en jämförelse i allt väsentligt var en upprepning av en tidigare genomförd uppföljning, gjordes genom en enkätundersökning till de upphandlande myndigheter som varit föremål för vår tillsyn. Vi undersökte om myndigheterna påverkats av tillsynen och om de agerat med anledning av denna. Vi har även ställt frågor kring vår handläggning för att ständigt kunna förbättra oss. Syftet är att ta reda på om vår tillsyn är effektiv och ändamålsenlig.

Undersökningen visade att de flesta har genomfört någon form av förändring avseende hanteringen av inköp och upphandlingar till följd av verkets tillsyn. De upphandlande myndigheter som vi granskat har tagit till sig av vår kritik. Det gäller både de som granskats inom ramen för vår bredare tillsyn och de som dömts att betala upphandlingsskadeavgift. De flesta anpassar sig och vidtar förändringar i sin hantering av inköp och upphandlingar. Flera har också förstärkt sin kompetens och sina resurser. Tillsynen har alltså gett resultat i form av ändrat beteende hos tillsynsobjekten.

Våra tillsynsrapporter är ett led i vårt arbete med att sprida information om de ärenden vi utreder och vilka rättsfrågor som varit aktuella. På så sätt kan fler få nytta av vår tillsyn och vi kan nå en större krets än enbart den myndighet som vi utövat tillsyn mot.

¹² Konkurrensverket (2018) *Konkurrensverkets upphandlingstillsyn*, Konkurrensverkets rapportserie 2018:2.

I tillsynsarbetet arbetar vi ständigt för att bli bättre. Våra uppföljningar av ärenden omfattar därför också frågor om vår handläggning, bland annat hur tillsynsobjekt- en uppfattat vårt arbete och om våra frågor har varit begripliga både ur ett rättsligt och ur ett språkligt perspektiv. Svaren är till stor hjälp i vårt interna utvecklingsarbete.

Den rättsliga utvecklingen inom den offentliga upphandlingen

Konkurrensverket har till uppgift att följa och redovisa utvecklingen inom den offentliga upphandlingen, både nationellt och internationellt.

Utöver vårt eget arbete med att driva rättsutvecklingen genom våra ärenden, följer vi den nationella utvecklingen på området genom att samverka med andra myndigheter och branschorgan. Vi har ett utvecklat samtalsforum med Upphandlingsmyndigheten om den rättsliga utvecklingen på upphandlings- området. Vi har löpande diskussioner med Transportstyrelsen och deltar i Stora branschgruppen för upphandlingsfrågor.

När det gäller den nationella utvecklingen upprätthåller vi sedan 2010 en databas med samtliga domstolsavgöranden i upphandlingsmål från förvaltningsrätter, kammarrätter samt Högsta förvaltningsdomstolen. Databasen innehåller också vissa avgöranden från EU-domstolen.

För att följa utvecklingen på den internationella arenan medverkar vi kontinuerligt och aktivt i olika internationella nätverk, företrädesvis OECD. Vi samverkar med andra nordiska tillsynsmyndigheter, exempelvis träffar vi våra nordiska kollegor under samarbetsorganet Nordiskt möte (se vidare avsnittet om internationellt arbete).

Förutsättningar för små och medelstora företag att delta i offentliga upphandlingar

Offentlig upphandling är en stor och viktig del av samhällsekonomin. Den offentliga upphandlingen kan bidra till bättre förutsättningar för små och medelstora företag att träda in och växa på olika marknader. Mot denna bakgrund har Konkurrensverket under 2018 på olika sätt och vid flera tillfällen presenterat konkreta förbättringsåtgärder riktade till såväl lagstiftare som offentliga upphandlare.

I vårt arbete beaktar vi hur förslagen kan bidra till att små och medelstora företag enklare ska kunna delta i offentliga upphandlingar. Vi analyserar olika marknader och redovisar åtgärdsförslagen i rapporter, remissyttranden och skrivelser till regeringen.

Under 2018 har vi förutom olika kommunikationsinsatser som syftat till att nå ut med information till upphandlande myndigheter och enheter om upphandlingslagstiftningen, också startat ett arbete med fokus på konkurrensbegränsande krav i upphandlingar.

Vi har publicerat en rapport där vi vill uppmärksamma bland annat vikten av att anpassa upphandlingar så att små och medelstora företags tillträde till den offentliga marknaden underlättas.¹³ Rapporten handlar om den så kallade motiveringsskyldigheten. Det vill säga upphandlande myndigheter har idag en skyldighet att ta ställning till om det går att dela en upphandling i flera delkontrakt, eller i separata delar. Det innebär inte att upphandlande myndigheter måste dela upp kontrakt, utan det är ett sätt att uppmuntra dem att göra det.

Värdet av motiveringsskyldigheten är att den verkar handlingsdirigerande i frågan om att överväga om ett kontrakt kan delas upp i mindre delar. Allt för det övergripande syftet att underlätta för små och medelstora företag att delta i offentliga upphandlingar.

Vi kan genom vår granskning konstatera att motiveringsskyldigheten inte alltid iakttas och inte har fått tillräckligt genomslag i det praktiska upphandlingsarbetet. Av detta kan dock inte slutsatsen dras att överväganden om uppdelning inte sker. Även om det funnits brister när det gäller dokumentationen visar granskningen att kommunerna i princip genomgående visat en vilja att underlätta små och medelstora företags tillträde till den offentliga marknaden. De flesta kommunerna har gjort konkreta förändringar som en följd av vår tillsyn.

Konkurrensverket ingår sedan tidigare i ett nätverk med myndigheter som arbetar för att underlätta för små och medelstora företag att delta i offentliga upphandlingar. Nätverket är ett forum för myndigheterna att utbyta erfarenheter och informera om respektive myndighets arbete inom detta område. Som ett led i att ytterligare öka små och medelstora företags möjligheter att delta i offentlig upphandling har nätverket kontinuerlig dialog med representanter för näringslivs- och upphandlingsorganisationer. Vi engagerar oss även i frågor om osund konkurrens.

I år deltog vi på OECD:s konferens Public Procurement Forum for SME's för att dela med oss av våra erfarenheter och ta del av andras.

I vårt arbete beaktar vi hur förslagen kan bidra till att små och medelstora företag enklare ska kunna delta i offentliga upphandlingar. Vi analyserar olika marknader och redovisar åtgärdsförslagen i rapporter, remissyttranden och skrivelser till regeringen.

¹³ Konkurrensverket (2018) *Dela upp eller motivera i upphandlingen*, Konkurrensverkets rapportserie 2018:8.

Rapporter och analyser av konkurrenshinder samt analyser av hinder för en effektiv upphandling

Konkurrensverket ska enligt myndighetens instruktion uppmärksamma hinder mot en effektiv konkurrens i offentlig och privat verksamhet samt uppmärksamma hinder mot en effektiv offentlig upphandling. Konkurrensverket ska också lämna förslag till konkurrensutsättning och regelreformer, följa utvecklingen inom myndighetens ansvarsområde och samla in uppgifter för statistikändamål.

Dessa uppgifter benämner Konkurrensverket som konkurrensfrämjande åtgärder. Ett viktigt verktyg i detta arbete är Konkurrensverkets rapportserie, där vi under 2018 publicerat tio rapporter (inklusive rapporten *Statistik om offentlig upphandling* tillsammans med Upphandlingsmyndigheten). Bland dessa återfinns såväl regeringsuppdrag som egeninitierade utredningar. Alla publikationer finns som PDF-filer på vår webbplats, möjliga att ladda ner kostnadsfritt.

Rapporter enligt regeringsuppdrag

Under 2018 har Konkurrensverket redovisat resultatet av flera regeringsuppdrag som har varit förhållandevis resurskrävande. Konkurrensverket presenterade inledningsvis i februari rapporten *Konkurrensen i Sverige 2018* (Konkurrensverkets rapportserie 2018:1). Resurseffektivitet var skärningspunkten för rapportens övergripande teman: digitalisering, cirkulär ekonomi och konkurrens.

Den ökade digitaliseringen och strävan mot en mer cirkulär ekonomi ger stora fördelar för konkurrensen. Digitaliseringen river geografiska gränser till nytta för konsumenterna och den cirkulära ekonomin bidrar till ökad resurseffektivitet. I skärningspunkten mellan digitalisering och cirkulär ekonomi växer nya koncept fram som påverkar konsumenter och företag. Digitaliseringen understödjer den cirkulära ekonomin genom att underlätta effektivt utbyte och nyttjande av resurser, inte minst på den växande delningsmarknaden. Men det finns orosmoln. Hit hör den stora mängden uppgifter om konsumenter som digitala plattformar förfogar över. Regler för konsumentskydd och dataskydd behöver följa utvecklingen.

Rapporten framhåller att konkurrens är att välja. På en effektiv marknad finns aktiva, kritiska och välinformerade konsumenter. Den sammantagna bedömningen i rapporten är att konkurrensen i Sverige fungerar bra, med undantag för byggsektorn och banksektorn. Ett mer proaktivt planarbete där färdiga detaljplaner och byggrätter tas fram, som kan bebyggas av såväl stora som mindre byggherrar, kan bidra till att öka konkurrensen och bostadsbyggandet. På finansmarknaden är det viktigt att göra det enklare för konsumenterna att köpa tjänster av flera olika banker och andra aktörer. Hoten mot konsumenternas möjligheter att tillgodogöra sig de positiva effekterna av konkurrens kommer annars från vår omvärld, där nya hinder för handel och konkurrens införs.

Under juni månad redovisade Konkurrensverket rapporten *Konkurrensen i livsmedelskedjan* (Konkurrensverkets rapportserie 2018:4), baserad på ett uppdrag som lämnats inom ramen för regeringens livsmedelsstrategi. Förutom att göra en allmän genomgång av konkurrenssituationen belyser rapporten till exempel handelns egna märkesvaror (EMV) och otillbörliga handelsmetoder (UTP).

Koncentrationen på dagligvarumarknaden är fortsatt hög. Konsumenterna har fått fler butiker att välja mellan, men konkurrensen om attraktiva butikslägen är hård. En ökad tillgänglighet till butiker, och bättre förutsättningar för nya och mindre aktörer att öppna butiker, kan ha en positiv inverkan på konkurrensen.

Hur den svenska livsmedelsindustrin fortsätter att utvecklas är också av betydelse för tillväxten i jordbruket eftersom mycket av råvarorna vidareförädlas i Sverige. En stark livsmedelsindustri måste gå hand i hand med en stark primärproduktion. Det är dock svårt för primärproducenter och livsmedelsföretag att konkurrera med utländska producenter som har en lägre kostnadsbild.

Offentlig upphandling har ofta starkt fokus på pris, detta trots att utvärderingen av anbud kan, och får, omfatta en mängd olika kvalitets- och hållbarhetskrav. Hållbarhetskrav vid offentlig upphandling av livsmedel kan ge svenska livsmedelsproducenter bättre förutsättningar att konkurrera med importerade livsmedel, men är ofta förenade med en högre kostnad för offentliga inköpare. Att få små lokala producenter att lägga anbud kan också kräva mer arbete från inköparnas sida.

I september presenterade Konkurrensverket rapporten *Bättre konkurrens i bostadsbyggandet – En uppföljning av utvecklingen 2015–2018 samt en kartläggning av fortsatt utredningsbehov* (Konkurrensverkets rapportserie 2018:7). Rapporten omfattar hela kedjan inom bostadsbyggandet, det vill säga marktillgång, fysisk planering, byggherrars och byggtreprenörers verksamheter liksom byggmaterialindustrin.

Konkurrensverket konstaterar i rapporten att det kommit in fler aktörer på marknaden för bostadsbyggande under de senaste fem åren, och att flera regeländringar har gjorts för att stärka konkurrensen och hålla tillbaka de höga svenska priserna på nyproducerade bostäder. Några egentliga effekter på bostadspriserna har dock ännu inte noterats.

Konkurrensverket föreslår att tre områden studeras särskilt för att stärka konkurrensen:

- Kommunala särkrav vid byggande, alltså krav som avviker från det som vanligen gäller, kan driva upp kostnaderna. Konkurrensverket vill att det utreds hur sådana särkrav påverkar bostadsbyggandet och konkurrensen.
- Allmännyttiga bostadsföretag får ofta in ett fåtal anbud när de upphandlar bostadsbyggen. Konkurrensverket vill att det undersöks varför det är på detta sätt, och hur fler byggföretag kan bli intresserade av att lämna anbud.
- Det saknas aktuella studier av konkurrensen på marknaderna för byggmaterial. Detta trots att byggmaterial står för en stor del av de totala byggkostnaderna. Konkurrensverket vill att det utreds hur bland annat snabba prisförändringar och olika nya krav påverkar marknaderna.

Egeninitierade rapporter

I juni publicerade Konkurrensverket rapporten *Frivilliga åtgärder i offentlig säljverksamhet – effektivare konkurrenstillsyn när offentliga aktörer ändrar sitt agerande* (Konkurrensverkets rapportserie 2018:5, se även avsnitt 1.3). Den innehåller en uppföljning av 25 ärenden från åren 2010–2017 som rör offentlig säljverksamhet. Redan i april presenterade Konkurrensverket de båda årliga så kallade tillsynsrapporterna som redogör för Konkurrensverkets konkurrenstillsyn 2017 (rapportserien 2018:3) respektive Konkurrensverkets upphandlingstillsyn 2017 (rapportserien 2018:2).

Utöver resultaten av regeringsuppdragen har Konkurrensverket i juli även publicerat rapporten *Bättre konkurrens om fler byter djurförsäkring* (Konkurrensverkets rapportserie 2018:6). I rapporten har Konkurrensverket undersökt hur marknaden för djursjukvård och djurförsäkringar påverkar varandra med ett tydligt fokus på konsumenterna. Konsumenters valmöjligheter och beteende påverkar konkurrensen på de båda marknaderna och rapporten utgör ett led i ett större arbete med konkurrensen på försäkringsmarknader, vilka har framhållits som problematiska från konsumenthåll.

Premier, villkor, vad som täcks av försäkringen och olika typer av självrisker gör det i det här fallet mycket svårt för djurägarna att jämföra försäkringar. Mindre än hälften av de som deltog i en undersökning som Konkurrensverket gjort anser att de fick full ersättning efter att självrisken var betald vid det senaste besöket hos veterinären. I rapporten föreslår Konkurrensverket att branschen eller andra intressenter bygger upp tjänster där priser och villkor på djurförsäkringar kan jämföras, att konsumenttjänstlagen ska gälla för veterinärtjänster samt att det ska bli lättare att byta djurförsäkring, vilket i sin tur skulle leda till ökad konkurrens.

Tillsammans med Upphandlingsmyndigheten har Konkurrensverket i november liksom tidigare år publicerat rapporten *Statistik om offentlig upphandling 2018*

(Konkurrensverkets rapportserie 2018:9). Både Upphandlingsmyndigheten och Konkurrensverket har uppgifter som berör statistiken om offentlig upphandling och de bägge myndigheterna har ett nära samarbete på området. Rapporten ger en aktuell bild av den offentliga upphandlingen i Sverige och redovisar den senast tillgängliga statistiken om offentlig upphandling och närliggande områden. Värdet av de upphandlingspliktiga inköpen i Sverige uppgick år 2016 till 683 miljarder kronor eller en sjättedel av BNP. Två tydliga trender är att såväl antalet anbud per upphandling som andelen överprövningar minskar.

I november publicerade Konkurrensverket även rapporten *Dela upp eller motivera i upphandlingen. Rapport om motiveringsskyldigheten i LOU* (Konkurrensverkets rapportserie 2018:8). I lagen om offentlig upphandling finns det en skyldighet för upphandlande myndigheter att ta ställning till om det går att dela upp upphandlingen och att annars motivera varför det inte går. En uppdelad upphandling kan underlätta för små och medelstora företag att lämna anbud.

Andra regeringsuppdrag

Under året har Konkurrensverket även slutredovisat ett regeringsuppdrag att fullgöra Sveriges rapporteringsskyldigheter enligt upphandlingsdirektiven till EU-kommissionen. Resultatet var *The Swedish Procurement Monitoring Report 2018*, som togs fram med stöd av Upphandlingsmyndigheten. Rapporten beskriver sammanfattningsvis den offentliga upphandlingen, dess omfattning samt den svenska tillämpningen av upphandlingslagstiftningen. Innehållet baseras framför allt på Konkurrensverkets och Upphandlingsmyndighetens rapporter under senare år, med vissa kompletteringar.

Avslutningsvis har Konkurrensverket både i juni och i december lämnat rapporter till EU-kommissionen, inom ramen för myndighetens instruktion om övervakning av det svenska detaljhandelsmonopolet för alkoholdrycker.

Remisser

Vid sidan av rapportserien är de vanligaste verktygen inom det konkurrensfrämjande arbetet att föreslå regeländringar, svara på remisser till Regeringskansliet och andra myndigheter, hålla föredrag, skriva artiklar och pressmeddelanden, arrangera seminarier samt sprida information om lagtillämpning och domstolsavgöranden. År 2018 har Konkurrensverket besvarat 103 remisser från Regeringskansliet och 43 remisser från andra myndigheter.

Under året har vi från myndigheten lämnat flera yttranden avseende vissa för Konkurrensverket centrala regelverk.

Konkurrensverket hade synpunkter på *betänkandet Juridik som stöd för förvaltningens digitalisering* och då särskilt på förslaget till reglering i offentlighets- och sekretesslagen om vilken information myndigheter ska lämna avseende deras användning av algoritmer och datorprogram (dnr 318/2018). Enligt Konkurrensverket gav förslaget upphov till osäkerhet om vilken information en myndighet ska lämna. Konkurrensverket framhöll vikten av att en sådan reglering inte får försvåra för tillsyns- och brottsutredande myndigheter.

Konkurrensverket hade däremot inget att erinra mot föreslagna ändringar i förvaltningslagen och välkomnade förslagen om förbättrad statistik över offentlig upphandling. Förslagen överensstämde i sina huvuddrag med vad Konkurrensverket redan tidigare framfört som en möjlig nyordning med bättre upphandlingsstatistik. Underlag för statistiken ska samlas in från befintliga källor, dvs. annonsdatabaser vars verksamhet regleras och styrs för ändamålet. Konkurrensverket hade invändningar huvudsakligen avseende vissa genomförandefrågor, men tillstyrkte att Upphandlingsmyndigheten skulle ta över rollen som ansvarig för statistiken från Konkurrensverket, som i stället skulle bli ny tillsynsmyndighet för annonsdatabaserna (dnr 524/2017).

Konkurrensverket har även tillstyrkt Riksarkivets förslag till nya föreskrifter på området offentlig upphandling, som sammantaget innebär att det blir mindre dokumentation som bevaras vilket torde minska kostnaderna för arkiv-hanteringen (dnr 512/2018).

Med hänsyn till oklarheter beträffande om upphandlingsreglerna måste iaktas vid tillhandahållande av varor och tjänster mellan statliga myndigheter, avrådde Konkurrensverket från att införa någon sådan reglering innan en närmare utredning i frågan hade genomförts (dnr 349/2018).

Konkurrensverket avstyrkte ett förslag att utse Konkurrensverket till tillsynsmyndighet över EU:s hamnförordning och ansåg att Transportstyrelsen vore mer lämpad för uppdraget (dnr 693/2017).

Konkurrensverket var också starkt kritiskt till förslaget om svenskt genomförande av EU:s geoblockeringsförordning, inte minst förslaget att utredningsåtgärder, som till sin natur är ingripande för enskilda, skulle regleras i annat än lagform. Enligt Konkurrensverket var författningsförslaget ofullständigt i en sådan utsträckning att det i praktiken inte vore möjligt att utöva tillsyn enligt förordningen. Konkurrensverket ansåg inte heller att utredningen gav underlag för något ställningstagande till vilken myndighet som skulle ansvara för tillsynen över det nya regelverket (dnr 363/2018). Konkurrensverket avstyrkte även förslag om en generell rätt till kommunal avtalsamverkan med hänsyn till risken för expansion av sådan säljverksamhet som bedrivs av kommuner och landsting utanför det egna geografiska området och svårigheterna att ingripa mot konkurrensbegränsande sådan verksamhet (dnr 532/2017).

Läkemedelsmarknaderna

Flera yttranden har avsett läkemedelsmarknaderna och då framför allt finansieringen av läkemedel och apoteksdistributionen. Konkurrensverket begärde under året en heltäckande översyn av prissättningsmodellen för samtliga läkemedel, oavsett om de hämtas ut på apotek eller rekvireras på sjukhus och oavsett om de helt eller delvis finansieras av det offentliga eller inte.

Konkurrensverket ansåg att en sådan utredning även borde omfatta frågor om så kallad generisk förskrivning, vilket innebär att läkaren i stället för ett varumärke anger den verk samma substansen i läkemedlet, vilket underlättar konkurrensen när patentet på ett originalläkemedel har gått ut (dnr 625/2017).

Konkurrensverket har även framhållit att befintliga möjligheter till utbyte av likvärdiga läkemedel inte utnyttjas till fullo, till exempel för vissa storsäljande preparat utanför läkemedelsförmånen. Konkurrensverket har däremot avstyrkt flera mer provisoriska och begränsade förslag som har lagts fram, däribland att reglera handelsmarginalen och lagstifta om enhetliga priser för receptbelagda läkemedel utanför läkemedelsförmånen. Konkurrensverket pekade framför allt på riskerna för enhetliga priser på en högre nivå (dnr 559/2017).

Konkurrensverket har på läkemedelsområdet även yttrat sig över den nya apoteksmarknadsutredningens förslag till reglering av marknaden för maskinell fördelning av läkemedel, så kallad dosdispensering. Enligt Konkurrensverket bör det utredas vilka möjligheter som finns att minska de praktiska problemen för en vidare internationell konkurrensutsättning, så att den koncentrerade marknaden för dosläkemedel i Sverige bland annat kan bli mindre sårbar för eventuella volymbortfall om en aktör till exempel försvinner från marknaden. Konkurrensverket instämmer även i utredningens bedömning att patienter bör ges möjligheten att kunna köpa en tjänst för egenfinansierad dosdispensering av läkemedel. Det skulle kunna öppna för etablering av mindre aktörer, vilket enligt Konkurrensverket skulle ha en positiv effekt på en koncentrerad marknad (dnr 473/2018).

Byggnade och boende

Under året har Konkurrensverket även haft anledning att ta ställning till flera förslag inom byggande och boende. Konkurrensverket tillstyrkte förslag om förenklad kontroll av serietillverkade hus och förordade en modell där kontrollbehörigheten knöts till certifierade sakkunniga, eftersom detta kunde genomföras snabbt och enkelt och medförde begränsade kostnader, vilket vore en fördel för mindre företag (dnr 576/2017).

Konkurrensverket tillstyrkte i huvudsak byggstandardiseringsutredningens förslag även om allt för lite fokus enligt Konkurrensverket hade lagts på frågor om standardernas innehåll (dnr 85/2018). Konkurrensverket avstyrkte däremot ett flertal ändringar i plan- och bygglagen, däribland om ekologisk kompensation, som riskerade att medföra osäkrare och längre planprocesser och begränsningar i bostadsbyggande och konkurrens (dnr 234/2018). I huvudsak avstyrkte Konkurrensverket även Boverkets förslag om klimatdeklaration av byggnader samt dokumentationssystem för byggprodukter (dnr 494/2018).

Konkurrensverket instämde med den utredning som ansåg att det vore olämpligt att reglera upplåtelseformen genom bestämmelser i detaljplaner eftersom det kan hämma och försämra konkurrensen inom bostadsbyggandet. Av samma skäl avstyrkte Konkurrensverket även utredningens förslag om att införa en ny lag om kommunal reglering av bostäder med hyresrätt. Enligt Konkurrensverket var det heller inte tillräckligt utrett hur den nya regleringen förhåller sig till EU:s statsstödsregler. Konkurrensverket tillstyrkte förslaget att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, ska få meddela föreskrifter om standarder för utformning av digitala översiktsplaner, regionplaner och områdesbestämmelser (dnr 423/2018 och 424/2018).

Konkurrensverket tillstyrkte förslagen om utökad tillsyn över fastighetsmäklarbranschen, samtidigt som Konkurrensverket erinrade om ett tidigare framlagt förslag att korta den maximala tiden för fastighetsmäklarnas ensamrätt (dnr 493/2018). Konkurrensverket tillstyrkte även förslag om allmänna vattentjänster som underlättade utbyggnad av nya bostäder framför allt på landsbygden, genom att i högre grad möjliggöra enskilda avloppslösningar (dnr 378/2018), men avstyrkte förslag om skatt på avfallsförbränning. Konkurrensverket hade inget att erinra mot att kväveoxidavgiften görs om till en skatt men förordade alternativet med lägre skattesats för internationellt konkurrensutsatt industri (dnr 490/2018).

Finansiella tjänster

På det finansiella området avstyrkte Konkurrensverket i allt väsentligt den parlamentariska Riksbankskommitténs förslag om lagstiftning för att trygga tillgången till kontanter. Enligt förslaget skulle endast ett fåtal av bankerna samverka genom ett kollektivt ansvar för att erbjuda kontantservice. Konkurrensverket invände mot förslaget av flera skäl; det var både skadligt för konkurrensen och ineffektivt för att uppnå sitt syfte. Omfattande statliga anslag finns redan för kontanttjänster som inte utnyttjas på ett effektivt sätt (dnr 372/2018).

Konkurrensverket avstyrkte även flera konkreta förslag som syftade till att minska antalet fonder i premiepensionssystemet. Konkurrensverket tillstyrkte samtidigt olika förslag om ökad kontroll av fonder i systemet. Bland de avstyrkta förslagen märktes särskilt sådana med krav på minsta kapital och på treårig verksamhetshistorik, vilket får konserverande effekter på fondutbudet (dnr 681/2017).

Offentlig stödgivning

Många remissärenden under året har avsett olika former av stöd till företag och näringsverksamheter, varav flertalet avstyrkts av Konkurrensverket. Konkurrensverket avstyrkte till exempel:

- införandet av ett tekniskspecifikt stöd för havsbaserad vindkraft vid sidan av det etablerade och teknikneutrala elcertifikatsystemet (dnr 161/2018),
- eko-bonus med syfte att stimulera överflyttning av gods från väg till sjöfart (dnr 171/2018),
- statliga energisparlån för energieffektiviseringsåtgärder och energisparstöd för ägare av flerbostadshus och vissa lokalfastigheter, liksom kreditgaranti för att stärka energisparstödet för ägare av flerbostadshus på svagare bostadsmarknader (dnr 217/2018),
- nya statliga topplån och en statlig hyresförlustgaranti (dnr 221/2018),
- ett permanent system för stöd vid korttidsarbete (dnr 488/2018).

Övriga remisser

Konkurrensverket ansåg att frågan om fastighetsnära insamling av avfall borde behandlas i ett vidare sammanhang innefattande även en översyn av kommunernas ansvar för insamling av hushållsavfall och då i synnerhet innebörden i formuleringen "därmed jämförbart avfall" från annan verksamhet, som omfattas av kommunernas monopol. Enligt Konkurrensverket skulle förslagen bidra till att skapa en struktur där konsumenter och producenter hamnade i beroendeställning till monopolliknande insamlingssystem som i sin tur stod i ett beroendeförhållande till kommuner och fastighetsägare (dnr 201/2018).

På mediaområdet tillstyrkte Konkurrensverket i huvudsak den så kallade public service-kommitténs förslag och bedömningar även om vissa preciseringar begärdes. Konkurrensverket betonade att överväganden om legitimitet, kvalitet och relevans borde prioriteras framför antalet konsumenter och att kärn-verksamheten borde vara dominerande i förhållande till den kompletterande verksamheten. Konkurrensverket ansåg även att möjligheten att etablera ett system där public service-bolagen betalar för material som hämtas från andra medieföretag borde övervägas (dnr 413/2018). Konkurrensverket avstyrkte däremot förslag om förbud mot alkoholreklam i sociala medier med hänsyn till att det inte var teknikneutralt och särskilt skulle påverka mindre företags arbets-förutsättningar (dnr 108/2018).

Samverkan

Konkurrensverket strävar efter en effektiv samverkan med myndigheter och andra aktörer. Vi ska också samråda med de myndigheter som berörs av Konkurrensverkets förslag och åtgärder.

Samverkan mot osund konkurrens och korrupktion

Under 2018 har Konkurrensverket samverkat med Statskontoret, Institutet mot mutor, Riksenheten mot korrupktion, och Nationella korrupktionsgruppen hos Polisen. Samverkan har syftat till att bygga kunskap om korrupktion i förebyggande syfte och att förbättra förutsättningarna för oss att se tecken på korrupktion i våra tillsynsutredningar – både inom konkurrens- och upphandlingsområdena. Vi har deltagit i Statskontorets Myndighetsnätverk mot korrupktion. Vi har också arrangerat flera seminarier i samarbete med Institutet mot mutor. Dessa hölls under Almedalsveckan på Gotland.

Samverkan med Riksenheten mot korrupktion och Polisen har bestått av löpande kontakter när behov har uppkommit kopplat till olika informationsinsatser, myndighetens tipshantering och tillsynsutredningar.

Utöver nämnda samverkansparter har Konkurrensverket vid flera tillfällen under 2018 hållit anföranden i andra sammanhang om korrupktionsrisker i samband med offentliga upphandlingar.

Konkurrensverket samarbetar med både Arbetsmiljöverket och Skatteverket i syfte att motverka osund konkurrens. Samarbetet med Arbetsmiljöverket sker inom ramen för Arbetsmiljöverkets uppdrag att förstärka tillsynen över företag som bryter mot arbetsmiljoregler för att få konkurrensfördelar. Målet är att göra det lättare för aktörer i arbetslivet att göra rätt och därigenom skapa incitament för sund konkurrens. Inom ramen för detta uppdrag är Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Konkurrensverket, Migrationsverket, Polismyndigheten, Skatteverket, Swedac, Transportstyrelsen och Upphandlingsmyndigheten involverade.

I den så kallade Stora branschgruppen deltar Konkurrensverket sedan flera år i ett samarbete i Skatteverkets regi. Arbetstagarorganisationer, arbetsgivarorganisationer, bransch- och intresseorganisationer och olika myndigheter ingår i gruppen. Samarbetet syftar till att motverka osund konkurrens och ge förslag på hur man kan öka konkurrensneutraliteten mellan företag i Sverige.

Samverkan med länsstyrelserna

Länsstyrelserna ska verka för en effektiv konkurrens till nytta för konsumenterna i respektive län. De ska informera om konkurrensfrågor och uppmärksamma Konkurrensverket på förhållanden som tyder på överträdelser av konkurrensreglerna. Länsstyrelserna ska också arbeta för att de, liksom regionala och lokala organ, tar hänsyn till konkurrensaspekterna i olika frågor. Konkurrensverkets uppgift är att ge länsstyrelserna det underlag och stöd de behöver för sitt arbete. De rapporter som vi publicerar distribueras kontinuerligt till länsstyrelserna under året.

Under 2018 arrangerade Konkurrensverket två olika arrangemang tillsammans med länsstyrelserna i Örebro och Linköping som bland annat innefattade presentation av Konkurrensverkets rapporter på bostadsområdet.

Samverkan med Upphandlingsmyndigheten

I enlighet med Konkurrensverkets instruktion har vi i samverkan med Upphandlingsmyndigheten arbetat för att utveckla den offentliga upphandlingen. Under året har Konkurrensverket och Upphandlingsmyndigheten tillsammans bland annat utarbetat och publicerat rapporten *Statistik om offentlig upphandling 2018* (Konkurrensverkets rapportserie 2018:9). Konkurrensverket medverkade även i två av Upphandlingsmyndighetens seminarier under Almedalsveckan på Gotland: Förenkling av nationella upphandlingsreglerna – så skulle förslagen påverka din organisation och Den fortsatta resan mot sunda offentliga affärer – kunden i fokus för framtidens upphandling.

Samverkan med Post- och telestyrelsen

Konkurrensverket har ett löpande samarbete med Post- och telestyrelsen. Under 2018 träffades handläggare från myndigheterna vid ett flertal tillfällen för att diskutera aktuella frågor och hade formellt samråd avseende lokalt tillträde till bredbandsinfrastruktur. Konkurrensverket har även bistått Post- och telestyrelsen i deras uppdrag att utreda kommuners roller på bredbandsmarknaden inklusive frågan om ett undantag från den kommunala lokaliseringssprincipen.

Samverkan med andra myndigheter, kommittéer och utredningar

Flera myndigheter och kommittéer samråder med Konkurrensverket i särskilda frågor som anges i till exempel lag, regleringsbrev eller direktiv. Här beskrivs ett urval samråd avseende 2018.

Konkurrensverket har bistått Statskontoret i arbetet med att följa upp och utvärdera omregleringen av spelmarknaden.

Konkurrensverket har bidragit till Bolagsverkets och Tillväxtverkets gemensamma uppdrag om frågor i anslutning till promemorian *Krav på rapportering av betalningstider* med mera.

Jordbruksverket, Statskontoret och Tillväxtverket har haft olika uppdrag på livsmedelsområdet. Konkurrensverket har under året samrått med dessa myndigheter inom ramen för deras respektive uppdrag.

Boverket och Konkurrensverket har utbytt erfarenheter i sina respektive uppdrag på bygg- och bostadsområdet.

Konkurrensverket har bistått Affärsverket svenska kraftnät i sitt uppdrag att utveckla och driva en central informationshanteringsmodell.

Konkurrensverket har bistått Utredningen effektiva och ändamålsenliga tolktjänster (U 2017:09), Kommittén samordning av särskilda persontransporter (N 2016:03), Utredningen om ett upphandlat fondtorg för premiepension (Fi 2018:06) och Parlamentariska public service-kommittén (Ku 2016:06).

Konkurrensverkets medarbetare har under året ingått som experter i ett antal olika utredningar och därigenom haft möjlighet att bidra till utredningsarbetet. Bland dessa utredningar kan framhållas Utredningen om spektrumanvändning i framtiden (N 2017:07), Kommittén för moderna byggregler (N 2017:05), Nya apoteksmarknadsutredningen (S 2015:06), Läkemedelsutredningen (S 2016:07), Utredningen om gräsrotsfinansiering (Fi 2016:10), Delegationen mot övernyttjande av och felaktiga utbetalningar från välfärdssystemet (Fi 2016:07), Kommunutredningen (Fi 2017:02), Utredningen om vissa förenklade upphandlingsregler (Fi 2017:05), 112-utredningen (JU 2016:03) och utredningen om Ett tandvårdssystem för jämlik tandhälsa (S 2018:02).

Konkurrensverket har inom ramen för den konkurrensfrämjande verksamheten haft regelbunden kontakt med och samråd i såväl generella som specifika frågor med andra myndigheter, särskilt Konsumentverket, Upphandlingsmyndigheten, Energimarknadsinspektionen, Transportstyrelsen, Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, Post- och telestyrelsen samt Myndigheten för Press, Radio och TV.

Forskning

Inriktningen på Konkurrensverkets forskningsverksamhet har en klar anknytning till myndighetens och Upphandlingsmyndighetens verksamhetsområden med forskning och forskare, företrädesvis vid universitet och högskolor. Myndighetens årliga anslag uppgår till cirka 14 miljoner kronor. Dessa medel fördelas dels mellan upphandlingsforskning och konkurrensforskning, dels uppdelat i kategorierna bidrags- respektive uppdragsforskning.

Antal forskningsprojekt som har fått forskningsmedel beviljat 2018

Under året fick Konkurrensverket in 44 ansökningar om bidrag till forskning inom konkurrens- respektive upphandlingsområdet (31 inom konkurrens och 16 inom upphandling). 37 av dessa ansökningar hade en man som huvudsökande och 7 ansökningar en kvinna som huvudsökande.

Av dessa 44 ansökningar beviljade Konkurrensverket knappt 3,2 miljoner kronor till sex nya projekt (två projekt inom konkurrensforskning och fem inom upphandlingsforskning, varav ett av projekten har klassificerats som både konkurrens- och upphandlingsrelaterat). Alla projekt hade en man som huvudsökande. Konkurrensverket betalade också ut drygt 8,4 miljoner kronor till 16 pågående projekt. Av dessa hade 13 projekt en man som huvudsökande och tre projekt en kvinna som huvudsökande. Totalt betalade Konkurrensverket ut drygt 11,5 miljon kronor i forskningsbidrag till olika projekt för 2018.

Fördelat på kön innebär fördelningen av medel att Konkurrensverket delade ut knappt 3,2 miljoner kronor till nya projekt med en man som huvudsökande. För pågående projekt delades 6,8 miljoner kronor ut till en man som huvudsökande och drygt 1,6 miljoner kronor till en kvinna som huvudsökande.

År	2018	2017	2016
Ansökningar	44	42	46
Kvinna	7	8	14
Man	37	34	32
Beviljade			
Kvinna	0	3	1 ¹⁴
Man	6	7	8
Medel nya (MSEK)	3,2	4,7	4,1
Kvinna	0	1,1	0
Man	3,2	3,6	4,1
Medel pågående (MSEK)	8,4	6,4	6,8
Kvinna	1,6	1,0	1,3
Man	6,8	5,4	5,5

Nya och pågående forskningsprojekt på konkurrensområdet med finansiellt bidrag från Konkurrensverket

Under 2018 valde vi att finansiellt stödja följande, för oss nya, forskningsprojekt inom konkurrensforskning:

- David Granlund, "Priseffekter av konkurrens från parallellimport och terapeutiska alternativ för patentskyddade läkemedel".
- Björn Tyrefors Hinnerich, "En utvärdering av privata utövares effektivitet inom ambulanssjukvården och konsekvenser för upphandling".

Under 2018 valde vi att ge fortsatt stöd till följande konkurrensrelaterade forskningsprojekt:

- Richard Friberg, "Minikurser inom konkurrensforskning"
- Magnus Söderberg, "Can customer complaints be a substitute to formal antitrust and regulatory processes?"
- Julian Nowag, "Economics and Value Judgment: Between Accountability and Independence of Competition Agencies"
- Ulf Bernitz, "Access to the European Commission's Files in Cartel Cases - Promoting or Preventing Effective Enforcement of the European Competition Rules?"
- Björn Lundqvist, "Relevant market and market power when companies compete through innovation: Competition in the New Economy"

¹⁴ Personen återkallade senare sin ansökan om forskningsmedel.

- Henrik Horn, "Unilateral konkurrenspolitik, standard-essentiella patent och internationell integration".
- Karl Wennberg, "Konkurrensens påverkan på arbetsmiljö i skolor".
- Mark Bernard, "Structural links in vertical markets with free entry: An investigation in light of recent regulatory developments in telecommunications".
- Ragnhildur Helgadóttir, "Nordiska konkurrensrättsnätverkets 10 års jubileumsforsarkonferens i Reykjavik hösten 2018".
- Julian Nowag, "Conference: Corporate Law and Finance Meets Antitrust Policy: Old and New Questions".
- Matilda Orth, "Investeringar, produktivitet och konkurrens på bredbandsmarknaden".
- Mathias Herzing, "Kostnadseffektiviteten av insatser mot konkurrensbegränsande samarbeten".

Nya och pågående forskningsprojekt på upphandlingsområdet med finansiellt bidrag från Konkurrensverket

Under 2018 valde vi att finansiellt stödja följande, för oss nya, forskningsprojekt inom upphandlingsforskning:

- Björn Tyrefors Hinnerich, "En utvärdering av privata utövares effektivitet inom ambulanssjukvården och konsekvenser för upphandling".
- Mihaly Fazekas, "Public procurement cartels: novel measurement and insights".
- Johan Lundberg, "Utvärdering av metoder för spårning av anbudssamverkan inom offentlig upphandling".
- Stefan Olsson, "Värdering av upphandling – redovisningens betydelse för upphandlingsreglerna".
- Stefan Brehm, "Human rights violations in Nordic public procurement".

Under 2018 valde vi att ge fortsatt stöd till följande upphandlingsrelaterade forskningsprojekt:

- Håkan Andersson, "Offentlig upphandling - ansvar och ersättning".
- Anders Anell, "Can better information about providers improve care choices?".
- Lars Henriksson, "Den nya konkurrensprincipen i 2014 års upphandlingsdirektiv och 2017 års nya upphandlingslagar".
- Christina Tvärnö, "Collaboration and relations between economic operators in the competition for public contracts".

Uppdragsforskning

Konkurrensverket lämnar även ut forskningsuppdrag, där vi ser att det finns ett direkt behov av att undersöka eller belysa specifika frågor inom konkurrens- och upphandlingsområdet. Inblicken i tillsynsärendena och den omvärldsbevakning som bedrivs inom tillsynen ger unika förutsättningar för att binda samman teori och praktik. Framförallt underlättar kombinationen att med större träffsäkerhet tillse att forskningen bidrar till att belysa och lösa relevanta problem inom de båda områdena. Av avslutade uppdragsforskningsprojekt det senaste året kan särskilt nämnas *"När medför en offentlig finansiering en skyldighet att följa LOU"* som belyser en fråga som fångats upp av vår omvärldsbevakning och tillsyn och som är oerhört viktig för såväl kommuner som idéburna organisationer att få svar på. Uppdragsforskningen kontrakteras till forskare med hög sakkunskap inom den specifika frågeställningen. Till varje uppdrag knyts en referensgrupp som har till syfte att kvalitetssäkra studien. Referensgrupperna består av personer med särskild kompetens inom det aktuella ämnesområdet. För 2018 allokerades totalt 2,7 miljoner kronor till uppdragsforskning inom konkurrens- och upphandlingsområdet vilket sedermera justerades till 1,8 miljoner kronor. Resultatet redovisas i en särskild rapportserie för uppdragsforskning. Nedan följer en beskrivning av de rapporter som publicerats under 2018.

Publicerade uppdragsforskningsrapporter om konkurrens

- Tomas Pousette, *"Kan bolånefonder öka konkurrensen på bolånemarknaden?"* Konkurrensverkets Uppdragsforskning 2018:2.
- Jeanette Carlsson Hauff, *"Byta bank, komplettera eller klaga - en studie av rörligheten på den svenska bankmarknaden med speciellt fokus"* Konkurrensverkets Uppdragsforskning 2018:4.

Publicerade uppdragsforskningsrapporter om upphandling

- Stefan Fölster, *"Innovationstävlingar med krav på tekniksprång"* Konkurrensverkets Uppdragsforskning 2018:1.
- Tobias Indén & Johan Lundberg, *"Offentlig upphandling, kvalificering och ekonomisk ställning"* Konkurrensverkets Uppdragsforskning 2018:3.
- Caroline Wehlander, *"När medför en offentlig finansiering en skyldighet att följa LOU?"* Konkurrensverkets Uppdragsforskning 2018:5.

Konferenser och workshops

Pros and Cons

För att sprida och fördjupa kunskaperna om aktuella konkurrens- och upphandlingsfrågor anordnar Konkurrensverket varje år ett internationellt forskningsseminarium – The Pros and Cons. Sedan det första seminariet 2002 har forskare och experter diskuterat för- och nackdelar med intressanta frågeställningar inom konkurrensrättens område. Temat för 2018 års seminarium, som arrangerades den 9 november, var "The Pros and Cons of Rebates." Vid konferensen deltog cirka 130 forskare, akademiker, advokater samt företrädare för konkurrensmyndigheter.

SWCR

Den 8 november arrangerade Konkurrensverkets Råd för forskningsfrågor konferensen The 10th Swedish Workshop in Competition and Procurement Research (SWCR). SWCR anordnas årligen i anslutning till konferensen The Pros and Cons och är ett seminarium där forskare bjuds in att presentera forskning som i huvudsak fokuserar på konkurrens- och upphandlingsrelaterade frågor.

Resultat

Forskningen inom konkurrens- och upphandlingsområdet har kommit Konkurrensverket till del både genom den kunskap som genererats, men även av att extern vetenskaplig expertis kunnat användas i verkets tillsyn. I likhet med andra konkurrensmyndigheter inom EU och andra länder baseras Konkurrensverkets metoder, arbetssätt samt även beslut till viss del på forskning inom området. Det finns således ett symbiotiskt förhållande mellan hög kvalitet i den forskning som bedrivs och hög kvalitet i Konkurrensverkets tillsynsarbete. Forskningsfinansieringen har medfört att forskarstudenter disputerat inom områden som relaterar till myndighetens verksamhet. Utöver avhandlingar har forskningsinsatserna resulterat i böcker, rapporter och publiceringar av artiklar i vetenskapliga tidskrifter.

Internationellt arbete

Konkurrensverket har till uppgift att bidra till den internationella utvecklingen inom konkurrens- och upphandlingsområdet. Vi samverkar i nätverk med motsvarande myndigheter och i internationella organisationer. Som nationell konkurrensmyndighet för en medlemsstat i Europeiska unionen (EU) har vi ett omfattande utbyte med andra konkurrensmyndigheter inom EU.

EU

Tillämpningen av konkurrensreglerna

Inom European Competition Network (ECN) har Konkurrensverket ett nära samarbete med EU-kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter vid tillämpningen av artiklarna 101 och 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF).

År 2018 anmälde EU-kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter 140 nya ärenden i ECN-nätverket. Innan EU-kommissionen fattar beslut ges parterna möjlighet att framföra muntliga synpunkter på EU-kommissionens beslutsutkast i ett så kallat muntligt förfarande. Medlemsstaternas konkurrensmyndigheter konsulteras också om EU-kommissionens beslut genom möten i den rådgivande kommittén. Konkurrensverket har deltagit vid 11 sådana tillfällen under året.

De nationella konkurrensmyndigheterna är skyldiga att konsultera EU-kommissionen innan de fattar beslut enligt artiklarna 101 och 102 i FEUF. Konkurrensverket har under 2018 konsulterat EU-kommissionen i ett ärende.

I slutet av 2018 antog Europaparlamentet och EU:s ministerråd det så kallade ECN+-direktivet som syftar till att bland annat säkerställa de nationella konkurrensmyndigheternas självständighet, tillgodose tillgången till effektiva verktyg för att upptäcka och bekämpa överträdelser samt säkerställa effektiva sanktionsmöjligheter. Direktivet ska införlivas i svensk rätt senast i februari 2021.

Samverkan om förvärvsprövningar

År 2018 har Konkurrensverket deltagit i 11 möten i den rådgivande kommittén kring EU-kommissionens förvärvsprövningar. De nationella konkurrensmyndigheterna och EU-kommissionen har därutöver en särskild arbetsgrupp, vars uppgift är att främja ökat samarbete vid förvärvsprövningar. Under 2018 har Konkurrensverket deltagit i tre av arbetsgruppens möten.

Rådgivande kommittén för offentlig upphandling

Det EU-rättsliga samarbetet kring upphandlingsfrågor sker till stor del inom ramen för EU-kommissionens rådgivande kommitté, under generaldirektoratet för den inre marknaden, industri, entreprenörskap samt små och medelstora företag. Konkurrensverket har bistått Regeringskansliet i detta arbete genom att delta vid tre möten i den rådgivande kommitténs arbetsgrupp för ekonomi och statistik (ESWG) samt genom att besvara två enkäter.

Network of first instance public procurement review bodies

Syftet med nätverket för tillsynsorgan i första instans på upphandlingsområdet är att tillsynsorgan ska kunna samarbeta, utbyta information och ge goda exempel rörande tillämpningen av rättsmedelsdirektiven samt att stödja effektiviteten vid överprövningar av upphandlingar på nationell nivå. Konkurrensverket har deltagit i två av nätverkets tre möten under 2018. I november 2018 fattades beslut att formalisera nätverket som en expertgrupp under EU-kommissionens generaldirektorat för den inre marknaden, industri, entreprenörskap samt små och medelstora företag.

Nordiskt samarbete

De nordiska konkurrensmyndigheterna har under lång tid utvecklat ett nära samarbete. Konkurrensverket deltog i det nordiska konkurrensmötet som 2018 anordnades på Färöarna. Samarbetet sker även inom olika arbetsgrupper. Under 2018 träffades arbetsgrupperna för chefsekonomer, kartellfrågor respektive koncentrationsfrågor. Ett möte för kommunikatörer hölls även i oktober 2018.

Vid det nordiska konkurrensmötet i Helsingfors i september 2017 undertecknade Sverige, Danmark, Norge, Island, Finland och Grönland ett nytt nordiskt samarbetsavtal. Det nya samarbetsavtalet innebär förbättrade möjligheter för konkurrensmyndigheterna att inhämta information åt varandra genom till exempel gryningsräder och utbyte av information i samband med utredningar.

Avtalet trädde i kraft för Sverige och Finland den 29 november 2018 och för Danmark den 20 december 2018.

För upphandlingsfrågor finns ett nordiskt nätverk där företrädare inom upphandlingsområdet för nordiska departement och myndigheter träffas en gång per år för att utbyta erfarenheter och diskutera aktuella frågor. Konkurrensverkets medarbetare deltog tillsammans med representanter från Upphandlingsmyndigheten och Finansdepartementet vid mötet som hölls i Oslo i maj 2018.

Organisation for Economic Cooperation and Development

Konkurrenskommittén inom Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD) håller möten två gånger per år. Konkurrensverket deltar i arbetet genom att lämna in skriftliga bidrag och diskutera aktuella konkurrensfrågor. Under året lämnade Konkurrensverket sex bidrag gällande marknaden för taxiverksamheten i Sverige, konkurrens och e-handel, utformningen av offentligt finansierade sjukvårdsmarknader, regionala konkurrensavtal, utredningsbefogenheter samt konkurrens och statligt ägda företag. Konkurrensverkets medarbetare deltog även i två möten anordnade av OECD med fokus på kartelldetektion respektive reglering, konkurrens och digitalisering.

På upphandlingsområdet har Konkurrensverket deltagit i ett möte inom ramen för OECD:s kommitté för statlig förvaltning, så kallat Leading Practitioners on Public Procurement (LPP). Konkurrensverket har även bistått Regeringskansliet genom att dels besvara en enkät angående implementeringen av OECD:s rekommendation om offentlig upphandling, dels granska en rapport av OECD gällande offentlig upphandling och små och medelstora företag.

International Competition Network

ICN är ett globalt nätverk för konkurrensmyndigheter och består av cirka 135 medlemmar. Arbetet sker i projektform inom ramen för fem olika arbetsgrupper med fokus på olika konkurrensrättsliga frågor. Fram till mars 2018 var Konkurrensverket medordförande i arbetsgruppen för konkurrensfrämjande åtgärder tillsammans med konkurrensmyndigheterna i Singapore och Mexiko. Sedan april 2018 är Sverige medordförande i arbetsgruppen för effektiva arbetsmetoder (Agency Effectiveness Working Group) tillsammans med det amerikanska justitiedepartementets konkurrensavdelning (DOJ) och den kanadensiska konkurrensmyndigheten. Inom ramen för denna arbetsgrupp leder Konkurrensverket bland annat ett projekt som syftar till att kartlägga hur konkurrensmyndigheters olika organisationsstrukturer kan påverka effektiviteten i utredningar och beslut. Resultatet ska presenteras i en rapport under våren 2019. Utöver det har Konkurrensverkets medarbetare deltagit i arbetet inom ramen för ICN:s övriga arbetsgrupper, bland annat genom att medverka som talare vid seminarier anordnade av arbetsgrupperna för kartellfrågor, koncentrationer respektive ensidiga förfaranden. Konkurrensverkets medarbetare deltog även i ett flertal paneldebatter vid ICN:s årliga konferens som under 2018 hölls i New Delhi i Indien.

Internationella kontakter

Under året har Konkurrensverket haft besök av delegationer från Finland och Vitryssland. Flera av Konkurrensverkets medarbetare har på inbjudan av myndigheter och organisationer hållit anföranden och deltagit i paneldebatter vid internationella konferenser, bl.a. i Belgien, Bulgarien, Danmark, Litauen och USA.

Kommunikation

Kommunikation är ett strategiskt verktyg och ett viktigt medel för att nå verksamhetens övergripande mål. Kommunikation bidrar till att skapa tillit och förtroende för myndigheten. Vår ambition är att Konkurrensverkets kommunikation ska ge en tydlig bild av verksamheten och bidra till att förebygga överträdelser genom att sprida kunskap om regelverken och ställningstaganden. Vår kommunikation ska också bidra till god förvaltningskultur, dvs. en effektiv verksamhet där objektivitet, öppenhet och tydlighet är centrala begrepp.

Kommunikationsinsatser, kanaler och kanalval

Under 2018 har Konkurrensverket fortsatt att arbeta med strategisk kommunikation i flera kanaler. Vi har anpassat vår kommunikation och val av kanaler efter budskap, syfte, intressentgrupp och förväntat resultat. Vi har fortsatt att prioritera digital kommunikation, externt såväl som internt.

Externt och internt

Navet i Konkurrensverkets kommunikation är de digitala kanalerna, där webbplatsen konkurrensverket.se är huvudkanalen för extern kommunikation. Prioriterade kanaler för extern kommunikation har, utöver webbplatsen, varit sociala medier och rörlig bild. Närvaro i sociala medier har medfört goda möjligheter att driva trafik till webbplatsen.

Konkurrensverket har även fortsatt starkt fokus på och genomslag i kommunikation via massmedier, digitala nyhetsbrev, poddradio, seminarier och Konkurrensverkets webbaserade tips- och frågeforum.

Intranätet Kompassen – plattformen för intern kommunikation – har med samarbetsytor och metodstöd bidragit till att effektivisera det interna arbetet med förbättrade möjligheter till digital kommunikation och ökad samverkan, till nytta för verksamheten och dess medarbetare.

Sociala medier och rörlig bild

Konkurrensverket har använt sociala medier för att nå fram, skapa dialog, ta del av samt besvara frågor och synpunkter. Kommunikation och närvaro i sociala medier har kompletterat myndighetens kommunikation via den egna webbplatsen och övriga kanaler. Konkurrensverket har konton på Twitter, Facebook, LinkedIn och Youtube. Vi har prioriterat att använda de kanaler där våra intressenter finns och de som vi bedömt ger störst utdelning. Engagemang och aktivitet i de olika kanalerna mäts och utvärderas kontinuerligt.

Vid sidan av webbsända seminarier i realtid har vi gjort rörligt bildmaterial tillgängligt via intranätet, Youtube och Facebook. Vi har även i samband med rekryteringsannonser på LinkedIn länkat till relaterade poddavsnitt. Liksom tidigare år har vi fortsatt att använda rörlig bild i sociala medier för att skapa intresse och engagemang kring verksamhetens aktuella områden.

Digitala nyhetsbrev

Konkurrensverkets digitala nyhetsbrev publiceras varannan vecka och ger kontinuerligt cirka 1 600 prenumeranter aktuell information om upphandlings- och konkurrensrelaterade frågor. I maj införde vi i enlighet med GDPR-lagstiftningen krav på samtycke från de som valt att ta del av Konkurrensverkets nyhetsbrev. En samtyckesförfrågan skickades ut till nyhetsbrevets mottagare.

Poddradio

Konkurrensverket har fortsatt produktionen av poddradio med namnet Konkurrenten. Under 2018 producerades och publicerades tio poddavsnitt. Mest intresse väckte *Upphandlingshistoria: Från Gutalag till industrialisering* och avsnittet med rubriken: *Hur och varför prövar vi företagskoncentrationer?*

Utöver de medarbetare som från olika avdelningar deltar i poddsändningarna, har vi vid flera tillfällen även bjudit in externa gäster att delta bland annat från Upphandlingsmyndigheten och Konsumentverket.

Vägledning

På Konkurrensverkets webbplats finns flera digitala vägledningar publicerade: Det finns vägledningar om samarbeten inom branschorganisationer, direktupphandling, samarbeten i upphandlingar, distributionsavtal och konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet.

För att hjälpa upphandlare, leverantörer och andra som kommer i kontakt med upphandlingslagstiftningen i frågor där rättsläget inte är helt klart har vi även tagit fram en ny form av vägledning som vi kallar för ställningstaganden. Vårt första ställningstagande publicerades i december 2018 och avsåg statliga upphandlande myndigheters anskaffning av varor eller tjänster från andra statliga myndigheter.

I samarbete med Stora Branschgruppen har Konkurrensverket även producerat vägledningen "Riskfaktorer – en vägledning för schysst konkurrens" (maj 2018).

Webbaserat tips- och frågeforum

Externa frågeställningar och problemrapportering har till stor del hanterats genom Konkurrensverkets webbaserade tips- och frågeforum.

Möten och seminarier

Konkurrensverket har varit representerat vid olika möten och seminarier relaterade till konkurrens- och upphandlingsfrågor, dels arrangemang i egen regi, dels som medverkande i externt arrangerade sammankomster. Vi har även bjudit in till konferens och flera frukostseminarier kring olika aktuella ämnen.

Konferensen Konsumenter är vinnare när konkurrensen fungerar anordnades den 16 mars och tog sin utgångspunkt i den utredning vi gjort på uppdrag av regeringen om konkurrensen i Sverige.

Den 1 juni anordnade vi ett frukostseminarium om bolånefonder och kundrörlighet på bankmarknaden, där vi diskuterade om nya aktörer på bolånemarknaden kan öka konkurrensen och hur konsumenter tänker och agerar vid bankbyten.

Ett annat uppmärksammat ämne under året har varit djursjukvård och djurförsäkringar, där vi efter publicering av rapporten *Bättre konkurrens om fler byter djurförsäkring* (2018:6), anordnade ett frukostseminarium den 28 augusti: "Gör det lättare att jämföra och byta djurförsäkring – om djursjukvård och djurförsäkringar".

Den 9 november arrangerade Konkurrensverket det årligen återkommande forskningsseminariet *The Pros and Cons* där temat för året var rabatter (läs mer under avsnittet om forskning). Årets konferens belyste frågan om hur den konkurrensrättsliga prövningen av rabatter har utvecklats och hur den mer ekonomiska tillämpningsmetoden kommer till uttryck i hur rabatter behandlas.

Under året har Konkurrensverket även haft fokus på bostadssektorn och i samverkan med länsstyrelserna i Linköping (30 november) och Örebro (3 december) genomfört två seminarier som innefattade en presentation av Konkurrensverkets rapporter på bostadsområdet och efterföljande panel-diskussioner.

Den 5 december bjöd vi också in till ett frukostseminarium i Stockholm med utgångspunkt från vårt regeringsuppdrag: Hindrar lokala särkrav bostadsbyggandet? – om särkrav i bostadsbyggandet.

Seminarier i Almedalen 2018

Under Almedalsveckan i Visby på Gotland arrangerade Konkurrensverket tre seminarier i egen regi. Seminarierna ägde rum den 3 juli.

Två seminarier handlade om konkurrensen inom livsmedelsindustrin. Tillsammans med livsmedelsbranschen diskuterade vi konsumenters beteende och roll, handlens egna märkesvaror och vad som krävs för att skapa en framgångsrik svensk livsmedelsindustri. Utgångspunkten för seminarierna var Konkurrensverkets regeringsuppdrag att analysera konkurrenssituationen och funktionssättet hos marknaden för livsmedelsproduktion och livsmedelshandel. Kombinationen av

brett allmänintresse och Konkurrensverkets kommunikationsinsatser inför seminarierna genererade stort intresse och över 100 besökare.

Vi arrangerade också ett seminarium om när offentliga aktörer gör affärer, där vi tillsammans med representanter från kommun och företag diskuterade reglerna och vad man som kommun egentligen får göra.

Den 5 juli deltog vi i arrangemanget Tillsammans mot korruption och var medarrangör till två seminarier om korruption i regi av Institutet mot mutor (IMM), Transparency International Sverige och AmCham Sweden.

Konkurrensverket i media

Konkurrensverket har aktivt deltagit i den offentliga debatten på upphandlings- och konkurrensområdet. På Konkurrensverkets webbplats finns debattartiklar och anföranden publicerade.

Konkurrensverket arbetar proaktivt och öppet i mediefrågor. Många av myndighetens ärenden har väckt stor uppmärksamhet och genererat omfattande publicitet. Bland de mest omskrivna finns de som rör områden som mer direkt berör allmänheten, exempelvis bank- och försäkringsmarknaden och vårdsektorn. Flera av de rapporter som Konkurrensverket publicerat under året, bland annat rapporten Bättre konkurrens om fler byter djurförsäkring, Konkurrensen i livsmedelskedjan och vår forskningsrapport om bankmarknaden har väckt stort intresse.

Under 2018 distribuerade vi 26 pressmeddelanden. Konkurrensverket omnämndes i totalt 4 075 externt publicerade artiklar varav 3 005 artiklar var webbpubliceringar och 1 070 artiklar var publicerade i tryckt media (källa: Retriever).

Journalisters syn på Konkurrensverket

Konkurrensverket har under 2018 tagit del av en rapport från Evimetrix, som bland annat anger ett så kallat nöjd-journalist-index (NJI), och därmed fått en bättre bild av hur svenska journalister uppfattar myndighetens externa kommunikation. Konkurrensverkets varumärkesposition hos journalister har förflyttat sig från en position "Okänd och omtyckt" till en position "Välkänd och omtyckt".

Kompetensförsörjning

Här redovisas hur Konkurrensverket har arbetat med att säkerställa att det finns kompetens för att fullgöra de uppgifter som framgår av myndighetens instruktion och regleringsbrev.

Kompetensplanering och rekrytering

För att fullgöra uppgifterna krävs kvalificerad kompetens. Majoriteten av medarbetarna är jurister som är specialiserade på konkurrensrätt eller upphandlingsrätt. Bland medarbetarna finns också nationalekonomer varav flera är disputerade.

På arbetsmarknaden finns generellt en hög efterfrågan på skickliga jurister och ekonomer och Konkurrensverket konkurrerar om samma kompetens med andra offentliga verksamheter, med företag, konsultverksamheter och advokatbyråer. Rörligheten är därför jämförelsevis hög. Den är positiv när den bidrar till lärande och kunskapsöverföring. Rörligheten kan också få negativa konsekvenser när det behövs kontinuitet i långa arbetsprocesser. Både kärn- och stödverksamheten präglas i viss mån av personberoende, vilket medför vissa risker.

Den normala anställningsformen är tillsvidareanställning som i de flesta fall föregås av sex månaders provanställning. I vissa fall tillämpar vi visstidsanställning vid exempelvis arbetstoppar eller när vi under en begränsad tid behöver en viss kompetens. Under året har vi haft timanställda vid arbetstoppar och under semesterperioder för arbete med översättning, transkribering samt i reception och för it-support. Behovet av nyrekryteringar prövas löpande.

Vi anlitar också i viss mån extern kompetens i kärn- och stödverksamheten, bland annat en arkivkonsult.

Genom vår praktikantverksamhet och våra sommarjobb får vi kontakt med studenter som i framtiden kan bli aktuella för tillsvidareanställningar. Sammanlagt på vår- och höstterminen har vi tagit emot fem studenter på praktik. Praktikanterna får arbeta under handledning av erfarna medarbetare med utredning i något av våra ärenden. Under sommaren arbetade tolv studenter inom olika avdelningar. Vi har också tagit emot två praktikanter inom ramen för regeringsuppdragen om praktik för nyanlända och personer med funktionsnedsättning. Konkurrensverket blir också synligt för potentiella blivande medarbetare genom de fyra studiebesök vi tagit emot under året och då våra medarbetare varit ute och föreläst externt.

Kompetensutveckling

Medarbetarnas kompetens utvecklas huvudsakligen genom utmaningar i arbetsuppgifterna. Uppgifterna förändras genom samhällsutvecklingen. Möjligheter att växla mellan områden och roller finns inom myndigheten, liksom möjligheten att fördjupa sig eller att arbeta inom Konkurrensverkets internationella samarbeten. Strukturerat och spontant kunskaps- och erfarenhetsutbyte med medarbetare och chefer är en viktig del av Konkurrensverkets kunskaps- och metodutveckling avseende både individ- och verksamhetsnivå. Att ingå som expert i kommittéväsendet, praktisera eller arbeta som nationell expert på ett direktorat i EU-kommissionen utvecklar också kompetensen.

Under 2018 har 11 statliga utredningar haft med medarbetare från Konkurrensverket som expert. Två medarbetare har gjort en månads praktik hos EU-kommissionen och en har tjänstgjort i två år som nationell expert hos kommissionen.

Utbildningsinsatser bidrar också till kompetensutvecklingen. Konkurrensverket har särskilt avsatta medel för utbildning och har både genomfört egna utbildningar och anlitat externa leverantörer under året. Inom myndighetssamarbetet Rörlighet i staten har medarbetare deltagit i nätverk, chefs- och ledarutbildningar. De som har forskarutbildning har fått möjlighet att bedriva forskning på tio procent.

Med utgångspunkt i utvecklingssamtalen planeras individuella utvecklings-satsningar som följs upp årligen. Under 2018 har Konkurrensverket bland annat anordnat utbildningar i GDPR, konkurrens ekonomi, konkurrensrätt och företagsanalys för både nyanställda och erfarna medarbetare.

Attraktiv arbetsplats

Ett väl fungerande ledarskap är centralt för trivsel och arbetsresultat i organisationen. Utöver chefsutbildningar som alla chefer erbjuds har chefsgruppen också seminarier i viktiga frågor ett antal gånger under året. Konkurrensverket har sedan flera år en egen värdegrund som tagits fram genom medarbetardrivna diskussioner på avdelningar och enheter. Enligt den eftersträvar vi att vara tydliga, respektfulla, engagerade och kompetenta. Vi har under året påbörjat arbetet med en chefs- och medarbetarpolicy. Den syftar till att konkretisera och lyfta fram hur vi ser på ledar- och medarbetarskap på Konkurrensverket. Policyn tillsammans med den återkommande arbetsmiljö-enkäten är tänkt att användas vid utvecklingssamtal, internutbildningar, rekrytering med mera.

Som statlig arbetsplats erbjuder Konkurrensverket en förmånlig tjänstepension och goda semestervillkor. Medarbetarna har möjligheter att påverka och ta aktiv del i arbetsplaneringen. Kombinationen av höga kvalitetskrav och i vissa ärenden snäva tidsramar kan ibland upplevas stressande. Utöver bidrag till friskvård och stöd från

arbetsledningen erbjuder Konkurrensverket stöd i stressrelaterade frågor via företagshälsovården.

Nyckeltal

Medelantalet anställda inom Konkurrensverket under 2018 uppgick till 155, medan antal årsarbetskrafter var 131. Personalrörligheten var 22 procent (se nedan för definition). Utöver den rörlighet som uppstår när personer börjar och slutar arbeta på Konkurrensverket finns också en rörlighet i form av tjänstledigheter samt utlån till andra myndigheter eller kommittéväsendet. Under 2018 började 32 nya medarbetare arbeta på Konkurrensverket (inklusive visstidsanställningar med månadslön). Könsfördelningen på Konkurrensverket har varit förhållandevis jämn bland både medarbetare och chefer. Under 2018 var 52 procent kvinnor och 48 procent män. Nio kvinnor och tolv män har under 2018 varit chefer på Konkurrensverket.

Medelåldern under året uppgick till 42 år. Sjukfrånvaron på Konkurrensverket var 1,64 procent under 2018, vilket är en minskning jämfört med 2017 (2,25 procent). Sjukfrånvaron var till största delen inte arbetsrelaterad.

År	2018	2017	2016
Medeltal anställda (antal)	155	158	179
Årsarbetskrafter (antal)	131	134	140
Personalrörlighet (%) ¹	22	17	33
Personalomsättning, nyanställda (%) ²	18	13	21
Personalomsättning, de som slutat (%) ²	19	23	20
Nyanställda under året (antal)	32	18	65
Slutat under året (antal)	36	35	54
Andel kvinnor/män (%)	52/48	53/47	53/47
Medelålder (år)	42	42	41
Sjukfrånvaro (%)	1,64	2,25	3,4

Konkurrensverkets bedömning är att arbetet med kompetensförsörjningen för att kunna fullgöra våra uppgifter i instruktion och regleringsbrev har varit ändamålsenligt och tillräckligt. Vi vill fortsätta vara en attraktiv arbetsplats som utmanar och utvecklar våra medarbetare.

- ¹) Definition av personalrörlighet: (nyanställda under året + slutat under året)/2. Talet divideras sedan med medeltal anställda och kvoten multipliceras med 100 samt avrundas till närmaste heltal. Endast personer med månadslön ingår i statistiken för personalrörlighet.
- ²) För personalomsättning redovisas Arbetsgivarverkets uppgifter.

Fakta i korthet

Ärendestatistik

Kostnader inkluderar indirekta kostnader och redovisas fördelat på avslutade ärenden

	2018	2017	2016
Konkurrenslagsärenden			
Beräknad årskostnad, inklusive indirekta kostnader, tkr ¹	103 956	103 668	102 701
Utnyttjad tid (av total tid) procent	72	71	67
Genomsnittlig handläggningstid för avslutade ärenden, kalenderdagar	73	111	130
Konkurrensbegränsande samarbete²			
Registrerade	2	7	8
Avslutade	5	7	7
Avslutade ärenden,			
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ³	316	439	538
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁴	2 530	1 176	1 673
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁵	1 715	795	1 103
<i>Ett av de avslutade ärendena 2018 avsåg vertikala samarbeten. Under 2018 avslutades ett särskilt omfattande ärende med en handläggningstid på drygt 1 120 kalenderdagar och 11 909 timmar.</i>			
Missbruk av dominerande ställning²			
Registrerade ⁶	4	2	2
Avslutade	3	4	4
Avslutade ärenden,			
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ³	320	1 112	232
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁴	1 850	8 493	442
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁵	1 254	5 741	291
Konkurrensbegränsande offentlig verksamhet²			
Registrerade ⁶	0	2	1
Avslutade	3	2	10
Avslutade ärenden,			
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ³	328	413	316
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁴	1 226	3 897	505
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁵	831	2 634	333

	2018	2017	2016
Anmälningar av företagskoncentrationer			
Registrerade	80	80	74
Avslutade	72	80	77
Avslutade ärenden, Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ³	18	23	28
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁴	96	137	285
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁵	65	93	188
Fas 1-ärenden handläggningstid, arbetsdagar ⁷	12	14	13
Övriga företagskoncentrationsärenden			
Registrerade	28	26	30
Avslutade	22	30	30
Avslutade ärenden, Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ³	36	33	56
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁴	48	24	24
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁵	33	16	16
Domstolsärenden			
Registrerade	5	6	4
Avslutade	6	6	11
Avslutade ärenden, Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ^{8,9}	420	527	580
Genomsnittligt antal timmar per ärende ^{4, 10}	2 187	967	1 024
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁵	1 483	654	675
<p>De fem registrerade ärendena 2018 avser ett beslut om åläggande vid vite avseende missbruk av dominerande ställning som överklagats till Patent- och marknadsdomstolen (producentansvarstjänster) och fyra ansökningar till Patent- och marknadsdomstolen avseende tillstånd att genomföra platsundersökningar.</p> <p>De sex avslutade ärendena 2018 avser två domar i Patent- och marknadsöverdomstolen som gällde missbruk av dominerande ställning (hyllkantetiketter för snus) respektive konkurrensbegränsande samarbete (upphandling av vårdtjänster) och fyra beslut avseende tillstånd att genomföra platsundersökningar.</p>			
Totalt konkurrenslagsärenden			
Registrerade	119	123	119
Avslutade	111	129	139

	2018	2017	2016
Lagen om offentlig upphandling			
Beräknad årskostnad, inklusive indirekta kostnader, tkr ¹	21 146	20 536	27 044
Utnyttjad tid (av total tid) procent	15	14	18
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar	216	228	271
Tillsynsärenden m.m. ²			
Registrerade	67	99	109
Avslutade	93	119	120
Avslutade ärenden,			
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ³	195	220	236
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁴	70	58	89
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁵	47	39	57
Domstolsärenden			
Registrerade	27	21	22
Avslutade	21	22	28
Avslutade ärenden,			
Genomsnittlig tid för ärenden i domstol, kalenderdagar ¹¹	314	282	427
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁴	64	38	55
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁵	43	25	35
<i>De registrerade ärendena 2018 avser 27 ansökningar om upphandlingsskadeavgift, därav 19 fakultativa och 8 obligatoriska.</i>			
Lagen om valfrihetssystem			
Beräknad årskostnad, inklusive indirekta kostnader, tkr ¹	11	89	33
Utnyttjad tid (av total tid) procent	0,01	0,1	0,02
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar	36	37	106
Registrerade	0	2	1
Avslutade	1	1	1
Avslutade ärenden,			
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ³	36	37	106
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁴	6	74	9
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁵	4	49	6
Remissyttranden			
Besvarade remisser	146	159	167
Utnyttjad tid (av total tid) procent	3	2	3
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁵	30	18	22

	2018	2017	2016
Nyckeltal			
Total lokalyta per anställd, m ²	24	23	21
Lokalhyra per anställd och år, tkr	101	97	84

- 1) Total förvaltningskostnad fördelad efter under året registrerad tid.
- 2) Inkluderar även ärenden som registrerats som tipsärenden och utretts på tillsynsenhet.
- 3) Från det datum då ärendet öppnades till att det avslutats.
- 4) Registrerade timmar från ärendets öppnande till att det avslutats.
- 5) Samtliga timmar under hela handläggningstiden, oavsett kalenderår, har beräknats efter timkostnad under det år ärendet avslutats.
- 6) De fyra registrerade ärendena under missbruk av dominerande ställning är utredningar som rör klagomål om både missbruk av dominerande ställning och konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet. Samtliga redovisas under missbruk av dominerande ställning.
- 7) Anmälningar av företagskoncentrationer som inte når särskild utredning, beräknat i arbetsdagar från ankomstdatum tills ärendet avslutas.
- 8) Från det att ärendet startar i Patent- och marknadsdomstolen till slutligt avgörande. För platsundersökningar gäller från ansökan till det att platsundersökningen avslutats.
- 9) Om man räknar bort ärenden som avser ansökningar avseende tillstånd att genomföra platsundersökningar uppgår genomsnittlig tid i domstol, kalenderdagar, till 1 226 för 2018.
- 10) Om man räknar bort ärenden som avser ansökningar avseende tillstånd att genomföra platsundersökningar så uppgår genomsnittligt antal timmar per ärende till 6 117 timmar för 2018.
- 11) Från det att Konkurrensverket lämnat in ansökan till förvaltningsrätten tills slutligt beslut.

Fördjupad ärendestatistik konkurrenslagärenden	2018	2017	2016
Tips som lett till förstudie			
Registrerade	44	47	56
Avslutade	47	43	59
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ¹			
Tips som lett till förstudie	24	32	44
Utredningsärenden ²	166	376	303
Särskilt krävande utredningsärenden ^{2,3}	731	953	798
Total Medel	80	174	131

¹⁾ Från det datum då ärendet öppnades till att det avslutats.

²⁾ Inkluderar ärenden som klassas som konkurrensbegränsande samarbete, missbruk av dominerande ställning samt konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet

³⁾ För att klassificeras som ett särskilt krävande utredningsärende krävs en utredningstid om över 365 dagar och över 2 000 timmar

Ekonomisk översikt

Anslags- och bidragsfinansierad verksamhet (tkr)

År	Anslag			Övriga intäkter			Kostnader		
	2018	2017	2016	2018	2017	2016	2018	2017	2016
Konkurrens ¹	121 090	119 168	118 960	547	4 131	4 613	121 636	123 298	123 573
Offentlig upphandling ¹	24 517	23 664	31 622	111	820	1 226	24 628	24 485	32 848
Total	145 607	142 832	150 582	658	4 951	5 839	146 264	147 783	156 421

Uppbörd (tkr)

År	Intäkt			Tillfört statens budget		
	2018	2017	2016	2018	2017	2016
Konkurrensskadeavgift	-	8 000	4 510	-	8 000	4 510
Upphandlingsskadeavgift	12 575	29 905	30 740	12 575	29 905	30 740
Total	12 575	37 905	35 250	12 575	37 905	35 250

Transfereringar (tkr)

År	Erhållet från statens budget/andra myndigheter			Lämnade bidrag			Finansiella kostnader		
	2018	2017	2016	2018	2017	2016	2018	2017	2016
Konkurrens	22 229	44 781	26 453	22 229	44 781	26 440	0	0	13
varav rättegångskostnader	16 224	37 091	18 445	16 224	37 091	18 432	0	0	13
varav forskningsbidrag ²	6 005	7 690	8 008	6 005	7 690	8 008	0	0	0
Offentlig upphandling	5 791	3 358	2 891	5 791	3 358	2 891	0	0	0
varav forskningsbidrag ²	5 791	3 358	2 891	5 791	3 358	2 891	0	0	0
Total	27 782	48 138	29 344	27 782	48 138	29 331	0	0	13

¹⁾ Fördelning av kostnader och intäkter baseras på registrerad tid

²⁾ Ett forskningsbidrag på 238 tkr har klassificerats som både upphandlings- och konkurrensforskning, beloppet ingår under både konkurrens och offentlig upphandling.

Avrapporterade regeringsuppdrag

Uppdrag enligt instruktion, regleringsbrev samt särskilda uppdrag (tkr)

Dnr	Uppdrag	Erhållna medel	Kostnader inkl. overhead
251/2018	Kunskapsunderlag om marknadskoncentration och konkurrenssituation inom bygg- och byggmaterialindustrin	0	947
421/2017	Uppdrag att inom ramen för livsmedelsstrategin, kartlägga och analysera förhållanden som begränsar konkurrensen i den svenska livsmedelskedjan	2000 ¹	5 609
259/2017	Rapport om konkurrensen i Sverige	0	2 637
768/2016	Uppdrag att i samråd med Upphandlingsmyndigheten, fullgöra viss rapporteringsskyldighet om offentlig upphandling	0	206
706/2016	Uppdrag avseende moderna beredskapsjobb i staten	0	16

¹⁾ Medlen erhöles och användes under 2017

Sammanställning över väsentliga uppgifter

(tkr)	2018	2017	2016	2015	2014
Låneram Riksgäldskontoret					
Beviljad	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000
Utnyttjad	2 857	2 084	2 236	3 344	4 995
Kontokrediter Riksgäldskontoret					
Beviljad	6 000	6 000	18 000	18 000	18 000
Maximalt utnyttjad	0	16 665	0	0	0
Räntekonto Riksgäldskontoret					
Ränteintäkter	0	4	29	0	88
Räntekostnader	87	55	89	83	0
Avgiftsintäkter					
<i>Avgiftsintäkter som disponeras</i>					
Beräknat belopp enligt regleringsbrev	0	0	0	1 200	1 200
Avgiftsintäkter	214	1 705	5 271	2 048	853
<i>Avgiftsintäkter som ej disponeras</i>					
Inkomsttitel 2714 Sanktionsavgifter m.m.					
Beräknat belopp enligt regleringsbrev	0	0	0	0	0
Avgiftsintäkter	12 575	37 905	35 250	5 460	16 183
Anslagskredit					
Beviljad					
Uo 24 1:13 ap.1 Konkurrensverket (Ramanslag)	4 374	4 300	4 228	21 519	13 879
Uo 24 1:14 ap. 1 Konkurrensforskning (Ramanslag)	414	410	409	410	411
Uo 24 1:19 ap.2 Finansiering av rättegångskostnader (Ramanslag)	1 800	1 800	0	1 800	1 800
Utnyttjad					
Uo 24 1:13 ap.1 Konkurrensverket (Ramanslag)	0	0	1 220	0	0
Uo 24 1:14 ap. 1 Konkurrensforskning (Ramanslag)	59	18	0	0	0
Uo 24 1:19 ap.2 Finansiering av rättegångskostnader (Ramanslag)	24	1 800	0	0	0
Anslag					
<i>Ramanslag</i>					
Anslagssparande					
Uo 24 1:13 Konkurrensverket (Ramanslag)	4 272	1 858	0	7 241	1 711
Uo 24 1:14 Konkurrensforskning (Ramanslag)	0	0	194	176	103
Uo 24 1:19 Finansiering av rättegångskostnader (Ramanslag)	0	0	0	15 772	16 542

	2018	2017	2016	2015	2014
Bemyndiganden					
Tilldelade:	12 000				
Summa gjorda åtaganden	8 846				
Personal					
Antalet årsarbetskrafter (st)	131	134	141	177	170
Medelantalet anställda (st) ¹	155	158	179	205	197
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 108	1 094	1 096	1 019	1 033
Kapitalförändring					
Årets	0	0	0	0	0
Balanserad	0	0	0	0	0

¹⁾ I beräkningen av medelantalet anställda är inte eventuellt tjänstledig personal frånräknad.

Resultaträkning

(tkr)	Not	2018	2017
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	1	145 607	142 832
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	214	1 705
Intäkter av bidrag	3	432	3 225
Finansiella intäkter	4	12	21
Summa		146 264	147 783
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	5	-112 840	-114 740
Kostnader för lokaler		-16 365	-16 906
Övriga driftkostnader		-15 905	-14 998
Finansiella kostnader	6	-127	-73
Avskrivningar och nedskrivningar		-1 028	-1 067
Summa		-146 264	-147 783
Verksamhetsutfall		0	0
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	7	12 575	37 905
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet		-12 575	-37 905
Saldo		0	0
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag		27 782	48 138
Lämnade bidrag	8	-27 782	-48 138
Saldo		0	0
Årets kapitalförändring		0	0

Balansräkning

(tkr)	Not	2018-12-31	2017-12-31
Tillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	9	57	171
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	10	3 452	2 036
Summa		3 509	2 207
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		1	2
Fordringar hos andra myndigheter	11	2 182	2 754
Övriga kortfristiga fordringar	12	875	45
Summa		3 058	2 800
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	13	5 568	5 483
Upplupna bidragsintäkter	14	28	0
Summa		5 596	5 483
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	15	-4 762	-1 706
Summa		-4 762	-1 706
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		15 229	12 994
Summa		15 229	12 994
Summa tillgångar		22 630	21 778
Kapital och skulder			
Myndighetskapital			
Balanserad kapitalförändring		0	0
Årets kapitalförändring		0	0
Statskapital	17	379	379
Summa		379	379
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	18	0	83
Övriga avsättningar	19	1 216	796
Summa		1 216	879

(tkr)	Not	2018-12-31	2017-12-31
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	20	2 857	2 084
Kortfristiga skulder till andra myndigheter		3 537	3 142
Leverantörsskulder		4 878	4 597
Övriga kortfristiga skulder	21	1 947	1 938
Summa		13 220	11 761
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	22	7 815	8 759
Summa		7 815	8 759
Summa kapital och skulder		22 630	21 778
Övriga ansvarsförbindelser	23	44 000	54 000
Summa		44 000	54 000

Anslagsredovisning

Redovisning mot anslag (tkr)

Anslag	Not	Ingående överförings belopp	Årets tilldelning enligt reglerings- brev	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överförings belopp
Uo 24 1:13 Ramanslag Konkurrensverket ap.1 Konkurrensverket	24	1 858	145 803	147 661	-143 389	4 272
Uo 24 1:14 Ramanslag Konkurrens-forskning ap.1 Konkurrensforskning	25	-18	13 804	13 786	-13 846	-59
Uo 24 1:19 Ramanslag Finansiering av rättegångs- kostnader ap.2 Finansiering av rättegångs-kostnader	26	-1 800	18 000	16 200	-16 224	-24
Summa		40	177 607	177 647	-173 459	4 188

Redovisning mot inkomsttitel (tkr)

Per 181231

Inkomsttitel	Inkomster
2714 Sanktionsavgifter m.m.	
211 Konkurrensskadeavgift ¹	12 575
Summa	12 575

¹⁾ Inkomstliggaren skiljer inte på upphandlingsskadeavgift och konkurrensskadeavgift. Upphandlingsskadeavgiften för år 2018 uppgår till 12 575 tkr.

Redovisning av beställningsbemyndiganden

Anslag/ Anslagsbenämning (tkr)	Not	Tilldelat be- myndigande	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden	Utestående åtagandenas fördelning per år		
					2019	2020	2021
Uo 24 1:14 Ramanslag Konkurrensforskning ap.1 Konkurrens- forskning	27	12 000	0	8 846	5 097	3 514	235
Summa		12 000	0	8 846	5 097	3 514	235

Noter och tilläggsupplysningar

Alla belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) om inget annat anges. Till följd av detta kan summeringsdifferenser förekomma.

Tilläggsupplysningar

Redovisningsprinciper

Tillämpade redovisningsprinciper

Konkurrensverkets bokföring följer god redovisningssed och förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring samt Ekonomistyrningsverket (ESV):s föreskrifter och allmänna råd till denna förordning. Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag samt ESV:s föreskrifter och allmänna råd till denna förordning.

I enlighet med ESV:s föreskrifter till 10 § FBF (Förordning om myndigheters bokföring) tillämpar myndigheten brytdagen den 4 januari. Brytdagen föregående år var den 5 januari. Efter brytdagen har fakturor överstigande 50 tkr bokförts som periodavgränsningsposter.

Konkurrensverket tillämpar intäktsmässig redovisning mot inkomstitel d.v.s. redovisning mot inkomstitel görs per den dag då myndigheten utfärdat faktura eller motsvarande handling eller om ingen faktura har utfärdats, när betalning kommer in.

Kostnadsräknings anslagsavräkning

Semesterdagar som intjänats före år 2009 avräknas fr. o. m. år 2009 anslaget först vid uttaget enligt undantagsbestämmelsen. Utgående balans år 2017, 395 tkr, har år 2018 minskat med 70 tkr.

Upplýsningar av väsentlig betydelse

Under våren 2019 kommer Konkurrensverket att flytta till nya lokaler på Ringvägen 100 i Stockholm. Enligt avtal ska Konkurrensverket bekosta återställningskostnader för de nuvarande lokalerna, vilket är beräknat att uppgå till 200 tkr. Denna summa har bokförts som en lokalkostnad. Se vidare not 19 Övriga avsättningar

Värderingsprinciper

Anläggningstillgångar

Som anläggningstillgångar redovisas egenutvecklade dataprogram, förvärvade licenser och rättigheter samt maskiner och inventarier som har ett anskaffningsvärde om minst ett halvt prisbasbelopp enligt socialförsäkringsbalken (2010:110), vilket under 2018 motsvarar 22 750 kr och en beräknad ekonomisk livslängd som uppgår till lägst tre år. Ett objekt som understiger det fasta beloppet men tillhör en fungerande enhet läggs ihop med övriga objekt och definieras som en tillgång. Avskrivningstiden för förbättringsutgifter på annans fastighet uppgår till högst den återstående giltighetstiden på hyreskontraktet, dock lägst tre år. Avskrivning sker enligt linjär avskrivningsmetod. Avskrivning under anskaffningsåret sker från den månad tillgången tas i bruk.

Tillämpade avskrivningstider

- 3 år Datorer och kringutrustning
- 5 år Maskiner och tekniska anläggningar
- 5 år Övriga kontorsmaskiner
- 6-10 år Inredningsinventarier

Omsättningstillgångar

Fordringar har tagits upp till det belopp varmed de beräknas inflyta.

Skulder

Skulderna har tagits upp till nominellt belopp. Skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs.

Ersättningar och andra förmåner

Ledande befattningshavare/styrelseuppdrag	Ersättning (tkr)
Generaldirektör Rikard Jermsten	1 332
<i>Tillitsdelegationen, ledamot</i>	
<i>Kommittén för teknologisk innovation och etik, ledamot</i>	
<i>Statens tjänstepensionsverks styrelse, ledamot</i>	

Förmånen av fri bil är given men utnyttjas inte.

Anställdas sjukfrånvaro

I tabellen redovisas anställdas totala sjukfrånvaro i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden. Vidare redovisas andel av totala sjukfrånvaron under en sammanhängande tid av 60 dagar eller mer. I tabellen redovisas också sjukfrånvaro fördelat på kön och ålder i förhållande till respektive grupps sammanlagda ordinarie arbetstid. Sjukfrånvaron redovisas i procent.

Sjukfrånvaro (%)	2018	2017
Totalt	1,6	2,0
Andel 60 dagar eller mer	9,2	40,0
Kvinnor	2,1	2,0
Män	1,1	2,0
Anställda -29 år	1,8	3,0
Anställda 30-49 år	1,6	2,0
Anställda 50- år	1,7	3,0

Noter

Resultaträkning (tkr)

		2018	2017
Not 1	Intäkter av anslag		
	Uo 24 1:13 Konkurrensverket	143 320	140 201
	Uo 24 1:14 Konkurrensforskning	2 287	2 631
	Summa	145 607	142 832
	Summa "Intäkter av anslag" (145 607 tkr) skiljer sig från summa "Utgifter" (173 459 tkr) på anslagen Uo 24 1:13, Uo 24 1:14 samt Uo 24 1:19. Skillnaden (27 852 tkr) beror på minskning av semesterlöneskuld med 70 tkr som intjänats före år 2009. Denna post har belastat anslaget Uo24 1:13 men inte bokförts som kostnad i resultaträkningen. Övriga 27 782 tkr avser anslaget Uo 24 1:19 som redovisas i transfereringsavsnittet som "Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag".		
Not 2	Intäkter av avgifter och andra ersättningar		
	Intäkter enligt 4 § avgiftsförordningen	163	1 583
	Intäkter av offentligrättsliga avgifter	22	18
	Intäkter av uppdragsverksamhet	23	35
	Övriga intäkter av avgifter och andra ersättningar	6	69
	Summa	214	1 705
	Under år 2017 hyrde Konkurrensverket ut lokaler för 703 tkr och personal på 838 tkr, totalt 1 541 tkr till Upphandlingsmyndigheten. Motsvarande har inte skett i år.		
Not 3	Intäkter av bidrag		
	Bidrag från statliga myndigheter	243	3 225
	Bidrag från Eus institutioner	189	0
	Summa	432	3 225
	Minskningen av bidrag från statliga myndigheter avser bidrag från Kammarkollegiet för regeringsuppdrag som avslutades under 2017.		
Not 4	Finansiella intäkter		
	Ränta på räntekonto i Riksgäldskontoret	0	4
	Ränta på lån i Riksgäldskontoret	9	10
	Övriga finansiella intäkter	3	7
	Summa	12	21
	Räntesatsen för ränte- och avistakonton hos Riksgälden har sedan 2015-02-18 varit negativ.		

		2018	2017
Not 5	Kostnader för personal		
	Lönekostnader (exkl arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal)	73 109	73 842
	<i>Varav lönekostnader ej anställd personal</i>	160	263
	Sociala avgifter	36 486	37 108
	Övriga kostnader för personal	3 245	3 791
	Summa	112 840	114 740
Not 6	Finansiella kostnader		
	Ränta på räntekonto i Riksgäldskontoret	87	54
	Övriga finansiella kostnader	40	19
	Summa	127	73
	Räntesatsen för ränte- och avistakonton hos Riksgälden har sedan 2015-02-18 varit negativ.		
Not 7	Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras		
	Konkurrensskadeavgifter	0	8 000
	Upphandlingsskadeavgifter	12 575	29 905
	Summa	12 575	37 905
Not 8	Lämnade bidrag		
	Forskningsbidrag	11 558	11 048
	Ersättning rättegångskostnader	16 224	37 091
	Summa	27 782	48 139

Balansräkning (tkr)

		2018- 12-31	2017- 12-31
Not 9	Förbättringsutgifter på annans fastighet		
	Ingående anskaffningsvärde	5 237	5 237
	Summa anskaffningsvärde	5 237	5 237
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-5 066	-4 933
	Årets avskrivningar	-114	-133
	Summa ackumulerade avskrivningar	-5 180	-5 066
	Utgående bokfört värde	57	171

	2018- 12-31	2017- 12-31
Not 10 Maskiner, inventarier, installationer m.m.		
Ingående anskaffningsvärde	17 213	17 188
Årets anskaffningar	2 329	691
Årets försäljningar/utrangeringar, anskaffningsvärde	-61	-666
Summa anskaffningsvärde	19 481	17 213
Ingående ackumulerade avskrivningar	-15 176	-14 515
Årets avskrivningar	-914	-935
Årets försäljningar/utrangeringar, avskrivningar	61	274
Summa ackumulerade avskrivningar	-16 029	-15 176
Utgående bokfört värde	3 452	2 036
Not 11 Fordringar hos andra myndigheter		
Fordran ingående mervärdesskatt	2 182	2 050
Kundfordringar hos andra myndigheter	0	703
Summa	2 182	2 754
Not 12 Övriga kortfristiga fordringar		
Övriga förskott till anställda	0	9
Uppbördsfordringar	875	0
Övriga kortfristiga fordringar	0	36
Summa	875	45
Uppbördsfordran avser fakturerad upphandlingsskadeavgift till Södertälje kommun. Fordran är reglerad 18 januari 2019.		
Not 13 Förutbetalda kostnader		
Förutbetalda hyreskostnader	3 966	3 900
Förutbetalda kostnader för licenser	985	544
Övriga förutbetalda kostnader	617	1 039
Summa	5 568	5 483
Not 14 Upplupna bidragsintäkter		
Anställningsstöd Arbetsförmedlingen	28	0
Summa	28	0

		2018- 12-31	2017- 12-31
Not 15	Avräkning med statsverket		
	Uppbörd		
	Ingående balans	0	-11 795
	Redovisat mot inkomsttitel	-12 575	-37 905
	Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde	11 700	49 700
	Skulder avseende Uppbörd	-875	0
	Anslag i icke räntebärande flöde		
	Ingående balans	0	0
	Redovisat mot anslag	16 224	37 091
	Medel hänförliga till transfereringar m.m. som betalats till icke räntebärande flöde	-16 224	-37 091
	Fordringar/Skulder avseende anslag i icke räntebärande flöde	0	0
	Anslag i räntebärande flöde		
	Ingående balans	-1 840	1 009
	Redovisat mot anslag	157 235	153 922
	Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-159 607	-156 983
	Återbetalning av anslagsmedel	0	211
	Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-4 212	-1 840
	Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
	Ingående balans	395	437
	Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-70	-42
	Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	325	395
	Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto		
	Ingående balans	-261	859
	Inbetalningar i icke räntebärande flöde	13 008	49 700
	Utbetalningar i icke räntebärande flöde	-17 271	-37 091
	Betalningar hänförliga till anslag och inkomsttitlar	4 524	-13 729
	Övriga skulder på statens centralkonto	0	-261
	Summa Avräkning med statsverket	-4 762	-1 706
Not 16	Myndighetskapital		
	Myndighetskapitalet består enbart av statskapital avseende konst vars värde är oförändrat mellan åren och därför redovisas inte någon specifikationstabell.		

	2018- 12-31	2017- 12-31
Not 17 Statskapital		
Statskapital utan avkastningskrav avseende konst	379	379
Utgående balans	379	379
Not 18 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser		
Ingående avsättning	83	152
Årets pensionskostnad	0	63
Årets pensionsutbetalningar	-83	-132
Utgående avsättning	0	83
Not 19 Övriga avsättningar		
Avsättning för lokalt omställningsarbete		
Ingående balans	796	351
Årets förändring	220	444
Utgående balans	1 016	796
Konkurrensverket planerar inte att använda något av dessa medel under 2019.		
Återställningskostnader för lokaler i samband med flytt		
Ingående balans	0	0
Årets avsättning	200	0
Utgående balans	200	0
Summa utgående balans	1 216	796
Konkurrensverket kommer att flytta till nya lokaler 2019, därefter ska de tidigare lokalerna återställas enligt avtal.		
Not 20 Lån i Riksgäldskontoret		
Avser lån för investeringar i anläggningstillgångar.		
Ingående balans	2 084	2 236
Under året nyupptagna lån	2 293	273
Årets amorteringar	-1 520	-426
Utgående balans	2 857	2 084
Beviljad låneram enligt regleringsbrev	12 000	12 000
Not 21 Övriga kortfristiga skulder		
Personalens källskatt	1 947	1 938
Summa	1 947	1 938

		2018- 12-31	2017- 12-31
Not 22	Upplupna kostnader		
	Upplupna semesterlöner inklusive sociala avgifter	7 128	7 624
	Övriga upplupna löner inklusive sociala avgifter	247	40
	Upplupna kostnader inomstatliga, exklusive sociala avgifter	240	498
	Övriga upplupna kostnader	200	597
	Summa	7 815	8 759
	Jämförelsesiffrorna för år 2017 har korrigerats jämfört med föregående års årsredovisning på grund av då gjorda felskrivningar. Summeringen påverkas ej.		
Not 23	Övriga ansvarsförbindelser		
	Övrigt	44 000	54 000
	Summa	44 000	54 000
	Konkurrensverket disponerar anslag Uo 24 1:19 ap.2, Finansiering av rättegångskostnader med anledning av mål och ärenden som avser överklagande av Konkurrensverkets beslut eller vari Konkurrensverket för talan. Medlen får användas först efter beslut av Regeringskansliet (Näringsdepartementet). Den totala ersättningskyldigheten vid förlust av samtliga pågående domstolsprocesser som Konkurrensverket är delaktig i per 2019-02-22 har uppskattats till 44 miljoner kronor. Konkurrensverkets bedömning är att det finns en möjlig förpliktelse, beloppet redovisas därför som en ansvarsförbindelse.		

Anslagsredovisning

Not 24 Uo 24 1:13 Konkurrensverket (Näringsdepartementet) ap.1 Konkurrensverket (ram)

Enligt regleringsbrevet disponerar Konkurrensverket en anslagskredit på 4 374 tkr. Under 2018 har Konkurrensverket inte utnyttjat krediten. Anslaget är räntebärande.

Not 25 Uo 24 1:14 Konkurrensforskning (Näringsdepartementet) ap.1 Konkurrensforskning (ram)

Enligt regleringsbrevet disponerar Konkurrensverket en anslagskredit på 414 tkr. Under 2018 har Konkurrensverket utnyttjat 59 tkr av krediten. Anslaget är räntebärande.

Not 26 Uo 24 1:19 Finansiering av rättegångskostnader (Näringsdepartementet) ap.2 Finansiering av rättegångskostnader (ram)

Enligt regleringsbrevet disponerar Konkurrensverket en anslagskredit på 1 800 tkr. Under 2018 har Konkurrensverket utnyttjat 24 tkr av krediten. Anslaget är icke räntebärande.

Beställningsbemyndiganden

Not 27 Uo 24 1:14 ap.1 (Näringsdepartementet)

Bemyndiganden avser bidrag för konkurrensforskning som Konkurrensverket tagit beslut om till och med år 2018 som ska betalas från och med år 2019 och framåt.

Stockholm 22 februari 2019

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Rikard Jermsten
Generaldirektör

Adress 103 85 Stockholm
Besöksadress Torsgatan 11
Telefon 08-700 16 00
Fax 08-24 55 43
konkurrensverket@kkv.se

www.konkurrensverket.se